

3010

ΕΞΗΓΗΣΙΣ

ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ ΚΑΙ ΙΕΡΑΣ

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

ΕΙΣ ΑΠΛΗΝ ΦΡΑΣΙΝ

ΠΑΝΤ' ΩΦΕΛΙΜΟΣ ΚΑΙ ΣΥΝΤΟΜΩΤΑΤΗ

ΝΕΑ ΕΚΔΟΣΙΣ.

ΕΝ ΒΕΝΕΤΙΑ

Ἐκ τῆς Ἑλληνικῆς Τυπογραφίας τοῦ Φοίνικος.

1851.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ

ΦΙΛΟΧΡΙΣΤΟΥΣ

ΑΝΑΓΝΩΣΤΑΣ.

Τὸ παρὸν βιβλιάριον, ὡς ἐκ
τοῦ προοιμίου του βλέπετε, φίλ-
τατοι ἀναγνώσται, τυπωθὲν το-
πρῶτον τῷ αΨΥΓ', διὰ δαπάνης
τοῦ Κυρίου Ἰωάννου Μαυροκορδά-
του, καὶ ἀνατυπωθὲν δεύτερον τῷ
αϞΔ'. παρὰ Πάνω Θεοδοσίου, τυ-
ποῦται τρίτον ἤδη διὰ νέας ἐκδό-
σεως ἐν τῇ τοῦ Φοίνικος τυπογρα-
φίᾳ. Καὶ τοῦτο διὰ τρία αἴτια.

α. διότι ἂν καὶ σύντομον, διαλευ-
 καίνει ὅμως πολλὰ, ἄγνωστα εἰς
 τοὺς πολλούς. β'. διότι ἀναπλη-
 ροῖ τὴν ἔλλειψιν πολυδαπάνων βι-
 βλίων, ἐξηγούντων μὲν εἰς πλάτος
 τὰ περὶ τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν,
 διὰ τὴν δαπάνην ὅμως καὶ τὸν ὄγ-
 κοντων, οὐδέως ἢ ὀλίγον παρὰ
 πάντων ἀναγινωσκομένων. Καὶ γ'.
 διότι τὸ φυλλάδιον τοῦτο κατα-
 σταθὲν ἤδη σπάνιον ἢ καὶ δυσεύ-
 ρετον, ἀποτυγχάνει τοῦ Θεοφιλοῦς
 σκοποῦ, ὅστις δὴποτε καὶ ἂν ἦναι
 ὁ Πατὴρ αὐτοῦ, στεροῦνται δὲ ὅχι
 ὀλίγης ὠφελείας καὶ πολλοὶ τῶν
 Χριστιανῶν, δι' οὓς καὶ ἡ παροῦ-
 σα ἀνατύπωσις.

Πρὸς γνῶσιν ἀπάντων δὲ σημειῶ-
 μεν, ὅτι ἀφηρέθησαν ἐκ τοῦ Πρω-
 τοτύπου δύο σχεδὸν σελίδες, πε-
 ριτταὶ νομισθεῖσαι, ὡς πρὸς τὸν
 σκοπὸν καὶ τὸν τίτλον τοῦ ἀνα-
 χεῖρας φυλλαδίου. Ὡς πρὸς τὸ
 λεκτικόν, ἔγεινε μικρά τις ἐπιδιόρ-
 θωσις, ὅπου μάλιστα ἐκρίθη ἀ-
 παραιτήτως ἀναγκαία. Χαίρετε ἐν
 Κυρίῳ !

ΠΡΟΣ

ΚΑΘΕ ΧΡΙΣΤΙΑΝΟΝ,

Ο Π Ο Υ Λ Α Β Η

ΕΙΣ ΧΕΙΡΑΣ ΤΟΥ ΤΟ ΠΑΡΟΝ

ΒΙΒΛΙΑΡΙΟΝ.

Τὸ παρὸν Βιβλιάριον, καθὰς βλέ-
πεις Χριστιανὲ ἐπιγράφεται: Ἐξή-
γησις τῆς Θείας καὶ Ἱερᾶς Λει-
τουργίας. Λοιπὸν, στοχαζόμενος
τὴν μεγάλην ἐπίσχεσιν ὅπου περιέ-
χει, δὲν πρέπει νὰ τὸ καταφρονήσης
διὰ τὴν μικρότητά του. Ἀλλὰ μᾶ-
λιστα καὶ νὰ τὸ ἐναγκαλισθῆς μὲ

ἔλην τὴν ἀγάπην καὶ πόθον τῆς ψυχῆς σου, ὡσάν ἔποῦ ἓνα τόσον ὑψηλὸν καὶ ὑπερφυστικὸν Μυστήριον, ἔρχεται νὰ σοῦ τὸ παραστήσῃ, ὅσον ἐνδέχεται, καὶ μὲ ἐλίγον ἔγκον, ὅπου νὰ μὴ βαρύνεσαι εἰς τὴν ἀνάγνωσίν του, καὶ μὲ τὴν ἐδικήν σου γλῶσσαν, ὅπου νὰ μὴ δυσκολεύεσαι εἰς τὴν κατάληψίν του.

Ποῖος νὰ εἶναι ἐκεῖνος ὅπου ἔκαμε τὸν κόπον καὶ τὸ ἐσύνθεσεν, εἶναι ἄδηλον. Ἄλλ' ὅμως ἀπὸ τὴν ἀνωμυρίαν τοῦ Βιβλίου, κἀνένα ἐμπόδιον δὲν ἀκολουθεῖ εἰς τὴν ἐκ τούτου ὠφέλειαν. Καὶ ἡ ἀπόδειξις πρόχειρος. Ὁ Εὐγενέστατος μεσῆρ Ἰωάννης Μαυροκορδάτος ἔκαὶ Τσελεπῆς πρᾶσεπονομαζόμενος, εἰς τὴν Κωνσταντινούπολιν εὐρισκόμενος, κατὰ τύχην, τὸ ἀνέγνωσε· καὶ ὠφελήθη τόσον ἐξ αὐτοῦ, ὥστε φιλαδέλφια Χριστιανικῇ καὶ Θεομιμῆτῳ

κινούμενος, ἠθέλησε νὰ κάμῃ κοινὴν τὴν ἐκ τούτου ὠφέλειαν, προηγουμένως εἰς τοὺς συμπατριώτας του, καὶ ἐπομένως καὶ εἰς τοὺς ἀπανταχοῦ Χριστιανοὺς. Καὶ διὰ τοῦτο ἰδοὺ τὸ ἐξέδωκεν εἰς τύπον, καταστήσας αὐτὸ εἰς ὅλους κοινότατον. Βέβαια, πῶς εἶναι ὠφέλιμον καὶ διὰ κάθε Χριστιανόν, δὲν εἶναι ἀμφιβολία, ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέτον εἶναι ὠφέλιμον καὶ χρειώδες μάλιστα, εἰς τοὺς Ἱερεῖς. Διότι ἀναγινώσκοντές το θέλουν διορθώσει πολλὰ ἀπὸ ἐκεῖνα ἔποῦ μὲ τὸν καιρὸν ἔγειναν συνήθη καὶ νόμιμα, καὶ καθ' ἑαυτὰ εἶναι καὶ ἄτακτα καὶ ἄτοπα. Δεχθῆτε λοιπὸν τὴν φιλάδελφον διαθεσιν τοῦ προρρήθέντος Χριστιανικωτάτου ἀνδρὸς Μεσῆρ Ἰωάννου, ἀνταμείβοντες τὴν προθυμίαν του, μὲ εὐχὰς πρὸς τὸν Ὑψιστον, διὰ νὰ τοῦ ἀνταμείψῃ τὸν Χριστιανι-

κόν του ζῆλον, με τὰς εὐρανίους του
 χάριτας, ἀξιῶν αὐτὸν καὶ ἡμᾶς
 ἅπαντας τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν.
 Ἀμήν.

ΒΕΗΓΗΣΙΣ

ΤΗΣ

ΘΕΙΑΣ ΚΑΙ ΙΕΡΑΣ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ

ΕΙΣ ΑΠΑΝΗ ΦΡΑΣΙΝ, ΚΑΤΑ ΠΟΛΛΑ
 ΩΦΕΛΙΜΟΣ ΚΑΙ ΨΥΧΟΣΩΤΗΡΙΟΣ.

Η ἁγία Λειτουργία εἶναι μία ἐνθύ-
 μησις τοῦ πάθους τοῦ Κυρίου ἡμῶν
 Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐπειδὴ γίνεται εἰς
 τὰς Ἐκκλησίας, ἐκεῖνο ὅπου ἔγεινε
 μίαν φοράν ἐπάνω εἰς τὸν Γολγοθᾶν.
 Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι ἔχομεν χρέος νὰ
 ἀναφέρωμεν εἰς τὸν Θεὸν μίαν τιμὴν
 ἰσόμετρον μετὰ τὴν ἄπειρον μεγαλειό-
 τητά του. Ἀλλὰ τοῦτο εἰς ἡμᾶς εἶ-
 ναι πλέον παρὰ ἀδύνατον. Διότι ἀνί-
 σως τοῦ προσφέρωμεν εἰς τιμὴν ὅλα
 ὁμοῦ τὰ κτίσματα, δὲν ἔχουν οὐδεμίαν
 ἰσομετρίαν μετὰ τὴν ἀξίαν τοῦ Θεοῦ.

Τούτο φανερώνει ὁ Προφήτης καὶ Βασι-
λεὺς Δαυΐδ λέγων: « Τί ἀνταποδώσω
τῷ Κυρίῳ περὶ πάντων, ὧν ἀνταπέδω-
κέ μοι; » ἤγουν τί ἄξιον δῶρον δύναμαι
νὰ προσφέρω εἰς τὸν Θεόν μου, διὰ τὰ
ὅσα ἀγαθὰ ἔλαβον ἀπὸ αὐτόν; καὶ βέ-
βαια Χριστιανοὶ, ἄλλο δῶρον δὲν εὐρί-
σκεται ἄξιον διὰ τὸν Θεόν, παρέξ, ἡ
Θυσία τοῦ μοναγενοῦς του υἱοῦ, τὴν
ὁποῖαν οἱ Ὑπουργοὶ του τοῦ προσφέρου-
σιν ἐπάνω εἰς τὰ Ἅγια Θυσιαστήρια.
Αὕτη εἶναι ἡ μόνη τίμη ἡ ἰσόμετρος
μὲ τὴν ἄπειρόν του μεγαλειότητα.

Ἡμεῖς παροργίζομεν τὸν Θεὸν καθ'
ἐκάστην ὥραν, ἀτιμάζοντες τον μὲ τὰς
ἀμαρτίας μας· ὅθεν ἔχομεν χρέος νὰ
τοῦ ἀποδώσωμεν τὴν τιμὴν του. Αὐτὸ
ἀπαιτεῖ ἡ θεία δικαιοσύνη. Ἄλλὰ τίς
δύναται τάχα νὰ κάμη τὴν ἱκανοποίη-
σιν; Τὸ πρόσωπον τὸ ὁποῖον ἠτιμάσα-
μεν εἶναι θείον· τουτέστιν, ἀπείρου τι-
μῆς· δὲν εἶναι ἱκανὰ οὔτε ὅλα τὰ ζῶα
νὰ τοῦ θυσιάσωμεν, οὔτε τοὺς ἐδικούς
μας υἱούς, καθὼς ἔκαμεν ὁ Ἄδραάμ.
Τὰ ἀμαρτήματά μας χρειάζονται μίαν
ἄπειρον θυσίαν· καὶ αὕτη μόνη εἶναι

ἡ θυσία τοῦ Ἰησοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ.
Ἐπάνω εἰς τὸ θυσιαστήριον, ἤγουν
εἰς τὴν ἀγίαν τράπεζαν αὐτός ὁ γλυ-
κὺς Ἰησοῦς μας, στέκεται καὶ σήμερον
ἕτοιμος, νὰ δεχθῆ ὡς ἀμνὸς ἁμωμοῦ
τὸν θάνατον, διὰ νὰ κάμη τὸν ἐξίλα-
μὸν τῶν ἀμαρτιῶν μας, ἔμπροσθεν εἰς
τὸν οὐράνιον του Πατέρα· ὁ θάνατος
τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁποῦ ἔγεινεν ἐπά-
νω εἰς τὸν σταυρὸν, ἐστάθη μία καθό-
λου αἰτία νὰ ἐξαλείψῃ τὴν ἀμαρτίαν
ἅλου τοῦ Κόσμου. Ὁ ἀνακαινισμὸς ἐ-
κείνου τοῦ θανάτου, ὁποῦ καθ' ἐκάστην
ἐνεργεῖται ἐπάνω εἰς τὸ θυσιαστήριον
γίνεται ἓνας τέλειος ἐξίλασμος, ἀκόμη
καὶ διὰ κάθε μερικὸν ἄνθρωπον. Ἐπει-
δὴ εἰς τὴν θείαν Λειτουργίαν βάλλο-
μεν ἔμπροσθεν τῆς θείας δικαιοσύνης
τὰ πάθη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, καὶ μὲ
αὐτὰ δυσωποῦμεν τὴν θείαν ἀγανάκτη-
σιν, εἰς τόσον, ὅτι ὅλα τὰ μαρτύρια
τῶν ἀγίων, ὅλαι αἱ θλίψεις τῶν διὰ
Χριστὸν θλιβομένων, ὅλαι αἱ ἀσκήσεις
τῶν ἀσκητῶν, δὲν ἔχουν δύναμιν νὰ
ἐξαλείψουν οὐδὲ τὸ παραμικρὸν μας ἀ-
μάρτημα, καὶ ἡ θυσία αὕτη τοῦ Σω-

τῆρος, κατορθώνει τὸ πᾶν θαυμασιώ-
τατα .

Ὁ Θεὸς βέβαια δὲν ἤμποροῦσε νὰ
ὑποφέρει τόσας ἀμαρτίας τοῦ Κόσμου,
ἀνίσως καὶ δὲν ἔβλεπε νὰ τοῦ προ-
σφέρεται εἰς κάθε πόλιν καὶ χώραν, τὸ
αἷμα τοῦ ἡγαπημένου του υἱοῦ, ἐπάνω
εἰς τὰ θυσιαστήρια . Καὶ ἂν αἱ ἀμαρ-
τίαι μας ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος φωνάζουσιν
ἐκδίκησιν, τὰ πολύτιμον αἷμα τοῦ Ἰη-
σοῦ Χριστοῦ, φωνάζει ἐκεῖθεν ἔλεος .
Καὶ τοῦτο εἶναι ἐκεῖνο, ὅπου λέγει ὁ
Ἀπόστολος Παῦλος : « Ἐν παντὶ ἐ-
πλουτίσθητε, ἐν αὐτῷ . » Ἦγουν μὲ
τὸ μέσον τοῦ Χριστοῦ ἐπλουτίσθητε,
καὶ ἠμπορεῖτε νὰ πληρῶνεται, κάθε
χρέος καὶ βᾶρος, ὅπου ἔχετε . Ὅταν
στεκώμεθα νὰ ἀκούσωμεν τὴν θείαν
Λειτουργίαν, ἐκείνην τὴν ἰδίαν ὥραν,
ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς φανερόναι εἰς τὸν
οὐράνιον πατέρα του, τὰς ἐξ ἡμῶν δεή-
σεις τοῦ Ἱερέως . Καὶ ὅταν, κατὰ τὴν
ἐδικὴν του διάταξιν, θυσιάζῃται ἀπὸ
τὸν Ἱερέα, τότε ὡς διαυθεντευτῆς μας,
δείχνει τὰς πληγὰς του, καὶ παρακα-
λεῖ δι' ἡμᾶς . Καθὼς λέγει ὁ Ἀπόστο-

λος Παῦλος . » Ὅθεν καὶ σώζειν εἰς τὸ Ἐβρ.
» παντελὲς δύναται τοὺς προσερχομέ- Ζ'. 25.
» νους δι' αὐτοῦ τῷ Θεῷ, πάντοτε ζῶν,
» εἰς τὸ ἐντυγχάνειν ὑπὲρ αὐτῶν . »
διότι ὁ Χριστὸς εἶναι ὁ μόνος μεσίτης
ἀνάμεσα εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τοὺς
ἀνθρώπους . Καὶ τοῦτο πάλιν μᾶς τὸ
διδάσκει ὁ αὐτὸς Ἀπόστολος, λέγων,
« Εἰς Θεὸς καὶ μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀν- Τιμ.
θρώπων, ἄνθρωπος, Ἰησοῦς Χριστὸς, Α'. Β'.
ὁ δὸς ἑαυτὸν ἀντίλυτρον ὑπὲρ πάν- 5.
των . » Τὸ λοιπὸν, ἀδελφοί, ἔχοντες
τοιούτου εὐπρόσδεκτον μεσίτην, ἡμεῖς
ἀκόμη ἠμποροῦμεν καὶ μὲ πολὺ θάρ-
ρος, νὰ ζητήσωμεν ἀπὸ τὸν Θεὸν, κάθε
ψυχωφελὲς ζήτημα, καὶ τὸ ἔχομεν βε-
βαιότατα . Ἐπειδὴ δὲν παρακαλοῦμεν
μοναχοὶ μας, ἀλλὰ παρακαλοῦμεν ὁμοῦ
μὲ τὸν μεσίτην μας, ὅπου κατὰ τὴν
ἀξίαν εἶναι ἴσος μὲ τὸν Θεόν, καὶ Πα-
τέρα του . Τώρα, στοχασθῆτε λοιπὸν
ὅσοι δὲν στέκεσθε μὲ εὐλάβειαν εἰς τὴν
Θείαν Λειτουργίαν, πόσον μέγα εἶναι
τὸ σφάλμα σας . Ὁ Χριστὸς ἐκείνην
τὴν ὥραν παρακαλεῖ τὸν Πατέρα του
δι' ἡμᾶς, ἤγουν διὰ τὸ καλὸν τῆς ψυ-

κῆς μας καὶ τῆς ζωῆς μας. Καὶ τὸν παρακαλεῖ καὶ μὲ τὴν γλῶσσάν του καὶ μὲ τὸ ἴδιον αἷμά του· καὶ ἔπειτα εἶναι δίκαιον καὶ εὐλογον νὰ συνομιλῶμεν ἡμεῖς διὰ πράγματα γῆϊνα καὶ μάταια; καὶ πολλάκις ἀκόμη καὶ νὰ γελοῦμεν, καὶ μὲ τὰς ἀταξίας μας νὰ συγχύζωμεν τὰς δεήσεις του; καὶ ποῖος καταδίκος γελά καὶ ἀτακτεῖ τόσο ἄφοβα, ὅταν ὁ διαυθεντευτῆς του δημηγορῇ εἰς τὸν κριτὴν, καὶ τὸν παρακαλεῖ διὰ τὴν σωτηρίαν του; δὲν βλέπετε τοὺς καταδίκους μὲ ποῖον σχῆμα στέκονται ἔμπροσθεν εἰς τοὺς κριτάς; πῶς δείχνουσιν ὅλον τὸν φόβον μὲ τὸ ἐλεεινόν τους ἐκεῖνο στάσιμον, κάτω τὰς κεφαλὰς, γεμάτα ἀπὸ δάκρυα τὰ ὄμματά τους, καὶ οὔτε δεξιὰ, οὔτε ἀριστερὰ τολμῶσι νὰ στρέψωσι τοὺς ὀφθαλμούς; διὰ τι καὶ ἡμεῖς ὅπου εἴμεθα ἔνοχοι εἰς τὸν αἰώνιον θάνατον, καὶ τὴν ὄραν ἐκείνην ἐκδεχόμεθα τὴν αἰώνιον σωτηρίαν ἀπὸ τὴν μεσιτείαν τοῦ Ἰησοῦ, δὲν κάμνομεν τὸ ἴδιον; ἀλλὰ ἂν δὲν βλέπωμεν αὐτὸν τὸν ἴδιον Ἰησοῦν, ὅπου παρακαλεῖ, βλέπομεν χωρὶς ἄλλο

τὸν Ἰερέα, ὁ ὁποῖος ἔχει τὸν τόπον καὶ τὸ πρόσωπον ἐκείνου, καὶ προσφέρων εἰς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα τὴν θυσίαν τοῦ μονογενοῦς τοῦ Υἱοῦ, γίνεται καὶ αὐτὸς ἓνας κοινὸς παρακαλεστῆς, καὶ διὰ τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ διὰ τὸν καθ' ἓνα χωριστά. Λοιπὸν πρέπει μὲ εὐλάβειαν καὶ ταπεινώσιν τῆς καρδίας μας νὰ τὸν ἀκούωμεν, διὰ νὰ ἔχωμεν κέρδος ἀπὸ τὰς δεήσεις του. "Ἄς πηγαίνωμεν μὲ τὴν πρέπουσαν εὐλάβειαν εἰς τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν. "Ἄς ἐνώσωμεν τὴν γνώμημας μὲ τὴν γνώμην τοῦ Ἱερέως. Η" νὰ εἰπῶ καλλίτερα, ἄς ἐνώσωμεν τὴν καρδίαν μας μὲ τὴν καρδίαν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, διὰ νὰ τὰς προσφέρωμεν ἐντάμα καὶ τὰς δύο, εἰς τὸν ἐν οὐρανοῖς Θεὸν καὶ Πατέρα ἡμῶν. Κάθε Χριστιανὸς ὅπου πηγαίνει εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, δὲν πρέπει νὰ πηγαίνη μὲ ἄλλον σκοπὸν, πᾶρξ δια τὰ ἀκόλουθα αἷτια. "Ἦγουν πρῶτον, διὰ νὰ ἀποδώσῃ τὴν τιμὴν τοῦ Θεοῦ, τὴν ὁποῖαν ἐσήκωσε μὲ τὰς ἀμαρτίας του. Δεύτερον· διὰ νὰ τὸν εὐχαριστήσῃ διὰ τὰς ἀμετρήτους χάριτας, ὅπου ἐκ γεννήσεως

τὸν ἔδωσε, καὶ τὸν δίδει ἀκατάπαυστα. Τρίτον· διὰ τὴν ἐξιλεώσῃ τὴν θείαν του δικαιοσύνην, διὰ ὅσα πρὸς αὐτὸν ἤμαρτε· καὶ Τέταρτον· διὰ τὴν τοῦ ζητήσῃ τὴν θείαν του χάριν, ὅπου εἰς τὸ ἐξῆς τὴν εὐαρεστήσῃ εἰς τὸ ἁγίου του θέλημα, καὶ τὴν φυλάξῃ ἀμέτοχον ἀπὸ κάθε κακόν, αἰσθητὸν καὶ νοητόν. Καὶ ὅταν λοιπὸν τόσα κέρδη ἔχωμεν ἀπὸ τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν, δὲν εἶναι μεγάλη μας ἐντροπή, εἰς μὲν τὰ παλάτια τῶν μεγιστάνων καὶ ἀρχόντων τὴν συντρέχωμεν, τὸν δὲ οἶκον τοῦ Θεοῦ τὴν ἀποφεύγωμεν, ἢ τὴν μὴ ξεκώμεθα καθὼς πρέπει μέσα εἰς αὐτόν; ἀποφασίσατε λοιπὸν Χριστιανοὶ καὶ τὸ ἓνα καὶ τὸ ἄλλο τὴν κάμνετε. Καὶ μὲ προθυμίαν εἰς τὴν Ἁγίαν Ἐκκλησίαν τὴν συντρέχετε. Καὶ μὲ ἄκραν εὐλάβειαν εἰς τὴν θείαν μυσταγωγίαν τὴν στέκεθε. Ὅταν εἰς τὴν λειτουργίαν εὐρίσκεσθε, βάλετε εἰς τὸν νοῦν σας, πῶς εὐρίσκεσθε ἐπάνω εἰς τὸν Ἅγιον Πνεύμα, καὶ παραστέκεσθε εἰς τὸν θάνατον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅπου ἐκεῖ ἐπάνω ἔχουσε τὸ πανάγιόν του αἷμα

διὰ λόγου σας. Διότι μὲ τὸ στόμα τοῦ Προφήτου Μαλαχίου λέγει ὁ Θεός. « Ἐν παντὶ τόπῳ θυμίαμα προσάγεται τῷ ὀνόματί μου, καὶ θυμίαμα καθαρὰ. » Ἡ ὁποία βέβαια δὲν εἶναι ἄλλη, παρὰ αὐτὴ ἢ τοῦ μονογενοῦς του Υἱοῦ, ὁ ὁποῖος μᾶς προβάλλει τὰ ζωποια μυστήρια τοῦ Δεσποτικοῦ σώματος καὶ αἵματος τοῦ Χριστοῦ, καὶ μᾶς προσκαλεῖ εἰς τὸ τέλος τὴν μεταλάβωμεν, διὰ τὴν μὲν εἰς ἡμᾶς ὁ Χριστός, καὶ ἡμεῖς εἰς αὐτόν. Καθὼς τὸ ἀποφασίζει ὁ ἴδιος λέγων: « Ὁ πρῶτον μου τὴν σάρκα, καὶ πίνων μου τὸ αἷμα, ἐν ἐμοὶ μένει, καὶ ἐγὼ ἐν αὐτῷ. » Καὶ τί ἄλλο πλέον ζητεῖ ἓνας Χριστιανός, ὅταν αὐτός ἦναι μὲ τὸν Χριστόν, καὶ ὁ Χριστός μὲ αὐτόν; Τοῦτο εἶναι τὸ κέρδος τὸ μεγαλώτατον. Αὕτη εἶναι ἡ κυρίως καὶ μόνη καὶ καθ' αὐτὸ ὠφέλεια, ὅπου ὁ Χριστιανός ἡμπορεῖ τὴν λάβῃ ἀπὸ τὴν Θεῖαν λειτουργίαν, τὴν γένῃ τὸ ἓνα μὲ τὸν Χριστόν, ἡγουν μὲ τὸ φῶς, μὲ τὴν ζωὴν, μὲ τὴν ἀθανασίαν, διὰ μέσου τῆς Θείας καὶ θεοποιῦ Μεταλήψεως τοῦ παναγίου Σώματος καὶ

Κεφ. Α.

Ἰω. 56.

Αἵματος τοῦ Χριστοῦ. Διὰ τὸ ὁποῖον μέγα τοῦτο καὶ θεοπόθητον τέλος, μᾶς ἐπαράδωκε νὰ κάμνωμεν τὴν θειοτάτην ταύτην λειτουργίαν τῆς ἀναιμάκτου θυσίας του. Διὰ τοῦτο, καὶ καὶ θὼς μᾶς διδάσκουσιν οἱ θεῖοι Πατέρες, δὲν πρέπει νὰ ἀφήνωμεν νὰ περνᾷ πολὺς καιρὸς εἰς τὴν θείαν κοινωνίαν. Διότι ἐξ ἀνάγκης ἀκολουθεῖ νὰ ξεμακρύνωμεν ἀπὸ τὸν Χριστόν. Καὶ ἐπειδὴ εἰς τὸν Κόσμον δύο εἶναι τὰ ἄκρα καὶ ἄμεσα ἀντικείμενα, ἡγουν ὁ Χριστὸς, καὶ ὁ Σατανᾶς, εἶναι φανερόν, ὅτι ὅσον ὁ ἄνθρωπος ξεμακρύνει ἀπὸ τὸν Χριστόν τὸ φῶς τὸ ἀληθινόν, ἄλλο τόσον πλησιάζει καὶ γίνεται οἰκείος τοῦ σκοτεινοῦ καὶ ψυχοφθόρου Σατανᾶ. Καὶ τί ἄλλο ποθεῖ καὶ διψᾷ ὁ κατάρατος ἐκεῖνος ἐχθρὸς τῶν ψυχῶν μας, παρὰ νὰ εὐρίσκη ὁ Χριστιανὸς προφάσεις, καὶ νὰ ξεμακρύνῃ ἀπὸ τὰ ἄχραντα Μυστήρια, διὰ νὰ τὸν εὐρίσκη δηλαδὴ ἔρημον ἀπὸ τὴν θείαν χάριν, καὶ νὰ τὸν ἐγκρεμνίζῃ μὲ εὐκολίαν εἰς τὰ μιὰρά του θελήματα, ἡγουν εἰς τὴν ἀπώλειαν; Τοῦτο ἡξεύρων πολλὰ καλὰ ὁ φωστήρ

τῆς οἰκουμένης, ὁ θεῖος Χρυσόστομος, εἰς τὴν Ἱερὰν εὐχὴν τῆς Μεταλήψεως λέγει: Θαρρῶν εἰς τὴν εὐσπλαγγίαν σου Δέσποτα, ἔρχομαι, ὄχι μὲ καταφρόνησιν· καὶ ἀκόμη πολμῶ καὶ πλησιάζω, διὰ νὰ μὴ ξεμακρύνω πολὺ ἀπὸ τὴν κοινωνίαν σου, καὶ μὲ ἀρπάξῃ ὁ νοητὸς λύκος ὁ Διάβολος. « Οὐ γὰρ ὡς καταφρονῶν προσέρχομαί σοι, Χριστέ ὁ Θεὸς ἀλλ' ὡς θαρρῶν τῇ ἀφάτῳ σου ἀγαθότητι· καὶ ἵνα μὴ, ἐπὶ πολὺ ἀφίστάμενος τῆς κοινωνίας σου, θηριάλωτος ὑπὸ τοῦ νοητοῦ λύκου γένωμαι. » Δὲν λέγομεν ὁμως, ὅτι καθ' ἑναὸς νὰ πηγαίνῃ εἰς τὰ θεῖα Μυστήρια ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε. Διότι καὶ τοῦτο εἶναι ἀξιοκατάκριτον. Καὶ ὁ Θεὸς Παῦλος ἀποφασίζει, ὅτι: « Ὁ ἐθίων ^{Κεφ. Α.} καὶ πίνων ἀναξίως, κρῖμα ἑαυτῷ ἐσθίει ^{Α.} καὶ πίνει: » τῆς ἔστι κόλασιν λαμβάνει καὶ θάνατον αἰώνιον. Διὰ τοῦτο πρέπει καθ' ἑναὸς, νὰ ἔρχεται μὲ τὴν πρέπουσαν ἐτοιμασίαν, ἡγουν μὲ ἐξομολόγησιν καθαρὰν καὶ τελείαν, μὲ διόρθωσιν τῆς ζωῆς του, μὲ τὴν δυνατὴν καθαρότητα τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώμα-

τος, καὶ μὲ τὴν πίστιν καὶ εὐλάβειαν, ὅπου χρεωστεῖται εἰς τὰ οὐράνια τοῦ Θεοῦ Μυστήρια. Καθὼς καὶ ὁ Ἱερεὺς προσκαλεῖ λέγων: « Μετὰ φόβου Θεοῦ, πίστεως, καὶ ἀγάπης προσέλθετε. » Καὶ τὰ δύο λοιπὸν εἶναι βλαβερά, καὶ ὀλέθρια, καὶ τὸ νὰ ξεμακρύνῃ τινὰς πολλὰ ἀπὸ τὰ ἄχραντα Μυστήρια, καὶ τὸ νὰ πλησιάζῃ ἀπρόσεκτα καὶ ἀστόχαστα, ἤγουν χωρὶς κάμμιναν διόρθωσιν. Διὸ οἱ θεῖοι Πατέρες παρακινοῦν ὅσον δύνανται τοὺς Χριστιανούς νὰ συχνάζωσιν εἰς τὴν πηγὴν τῆς αἰωνίου ζωῆς, καὶ ὄχι διὰ τὰς ἡδονὰς καὶ τρυφὰς τῆς φθαρτῆς σαρκὸς, νὰ ἀποφεύγωσι τῆς ἀθανάτου ψυχῆς τὴν οὐράνιον τροφήν. Γεμάτα εἶναι τὰ Βιβλία τῶν ἀγίων Πατέρων, ἀπὸ ταιαύτας παρακινήσεις, καὶ μάλιστα οἱ λόγοι τοῦ θεοῦ Χρυσοστόμου· καὶ ὁ Ἱερεὺς εἰς τὴν Θεῖαν Λειτουργίαν, συχνὰ παρακαλεῖ τὸν Θεὸν, καὶ αὐτὸν νὰ κάμῃ ἄξιον νὰ ὑπηρετήσῃ εὐαρέστως τὰ Θεῖά του Μυστήρια, καὶ τὸν λαὸν νὰ ἀξιώσῃ νὰ τὰ μεταλάβουν ἀκατακρίτως, διὰ νὰ ἔχουν ἐξ αὐτῶν ζωὴν αἰώνιον. Καὶ τέλος

πάντων καὶ τοὺς προσκαλεῖ, ὄχι μὲ σκοπὸν διὰ νὰ μὴ κοινωνήσῃ κἀνένα, ἐπειδὴ δὲν εἶναι παιγνίδι τοῦ Θεοῦ τὰ Μυστήρια, νὰ τὰ δείχνῃ καὶ νὰ τὰ κρύπτῃ, ἀλλὰ χωρὶς ἄλλο διὰ νὰ τὰ μεταδώσῃ εἰς τοὺς προσερχομένους, καθὼς καὶ τοὺς ἔκραξε. Λοιπὸν μαθόντες, ἀδελφοί, ὅλην τὴν ἀλήθειαν, καὶ πῶς μάλιστα τοῦτο διψᾷ καὶ θέλει καὶ ὁ Κύριός μας, νὰ συντρέχωμεν εἰς τὰ θεῖά του Μυστήρια, διὰ νὰ μένῃ μὲ ἡμᾶς καὶ ἡμεῖς μὲ αὐτὸν εἰς τὸν αἰῶνα, οὕτως ἅς ἀγωνιζώμεθα νὰ ζῶμεν ἀξίως τῶν Μυστηρίων του, διὰ νὰ μὴν εὐρίσκωμεν ἀφορμὴν νὰ ξεμακρύνωμεν ἀπὸ αὐτὸν, ὡσάν ὅπου κινδυνεύομεν νὰ πέσωμεν εἰς τὴν αἰώνιον ἀπώλειαν, ἀπὸ τὸν ἐδικὸν του χωρισμὸν.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ
Γ Ι Ν Ο Μ Ε Ν Ω Ν

ΚΑΙ

Ψ Α Λ Λ Ο Μ Ε Ν Ω Ν

ΕΙΣ ΤΗΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΝ, ΤΙ ΝΟΗΜΑ ΕΧΕΙ
ΚΑΘΕ ΕΝΑ.

Η θεία Λειτουργία φανερόναι ὅλον τὸ μυστήριον τῆς ἐνσάρκου οἰκονομίας, ἡγουν τὴν Σύλληψιν, τὴν Γέννησιν, τὴν ἀνατροφὴν, τὴν ζωὴν, τὸ πάθος, τὴν Σταύρωσιν, τὴν Ἀνάστασιν, καὶ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, καθὼς θέλομεν εἰπεῖ παρακάτω, ἐν συντόμῳ, πρὸς περισσοτέραν κατάληψιν· καὶ ἃς ἀρχήσωμεν ἀπὸ ἐδῶ.

Ἡ Προσφορὰ ὁποῦ φέρουν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν διὰ τὴν λειτουργίαν μετ' αὐτὴν ὁ Ἱερεὺς, φανερόναι τὴν Κυρίαν Θεο-

τόκου, ἡ ὁποία συνέλαβε χωρὶς σποράν ἀνδρὸς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐκ Πνεύματος Ἁγίου, κατὰ τὸν λόγον τοῦ Ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ, διότι καὶ ἀπὸ τὴν προσφορὰν εὐγάνει ὁ Ἱερεὺς τὴν σφραγίδα εἰς τύπον τοῦ Θεοῦ ἀμνοῦ, καὶ δι' αὐτῆς τελειώνει τὴν Μυστικὴν Θυσίαν.

Ἐκεῖνοι ὁποῦ φέρουν τὴν προσφορὰν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν λαμβάνονται εἰς τὸν τόπον τοῦ Ἰωακείμ καὶ Ἄννης, οἱ ὁποῖοι ἔφερον τὴν Ἀειπάρθενον Κόρην εἰς τὸ Ἱερόν.

Ὁ Ἱερεὺς ὁποῦ τὴν δέχεται ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν προσφερόντων, σημαίνει τὸν Προφήτην Ζαχαρίαν, τὸν πατέρα τοῦ Προδρόμου, ὁ ὁποῖος ἐδέχθη τὴν Κεχαριτωμένην, καὶ τὴν ἔβαλεν εἰς τὰ Ἁγία τῶν Ἁγίων.

Ἡ ἁγία Πρόθεσις φανερόναι τὸ ἅγιον σπῆλαιον, εἰς τὸ ὁποῖον ἐγεννήθη ὁ Χριστός. Τὸ κοίλωμα ἐκεῖνο τῆς Προθέσεως, φανερόναι τὴν φάτνην, ἡγουν τὸ παχνὶ τῶν ἀλόγων, εἰς τὸ ὁποῖον μέσα ἀνεκλίθη· καὶ κατ' ἄλλον τρόπον, τὸ Δισκάριον φανερόναι τὴν φάτνην. Ὁ

Ἀστερίσκος, τὸν Ἀστέρα ὅπου ἦλθε :
« καὶ ἔστη ἐπάνω οὗ ἦν τὸ παιδίον. »
Τὰ Καλύμματα δηλοῦσι τὰ θεῖα σπάρ-
γανα. Ὁ Ἄηρ ὅπου σκεπάζει τὰ ὄλα,
δηλοῖ ὅτι ἄγνωστον καὶ ἀκατάληπτον
τὸ Μυστήριον.

Ἡ ἀγία Τράπεζα φανερόνει τὸν Τά-
φον τοῦ Χριστοῦ· ἡ ἰδία λαμβάνεται
καὶ εἰς τόπον τοῦ Σταυροῦ, καὶ διὰ
τοῦτο λέγεται καὶ Θυσιαστήριον, ἐπει-
δὴ ἐπάνω εἰς τὸν Σταυρὸν ἐθυσιάσθη
ὁ ἄκακος ἄμνος τοῦ Θεοῦ. Ἡ αὐτὴ ἀ-
κόμη λέγεται καὶ θρόνος Θεοῦ· καὶ διὰ
τοῦτο εὐρίσκεται πάντοτε ἐπάνω εἰς
αὐτὴν σκεπασμένον τὸ Ἅγιον Εὐαγ-
γέλιον.

Τὸ Σύνθρονον ὅπου εἶναι ὀπίσω ἀπὸ
τὴν ἀγίαν Τράπεζαν, φανερόνει τὴν ἐν
οὐρανοῖς καθέδραν τοῦ Χριστοῦ· καὶ
ὁ Ἀρχιερεὺς ὅπου ἐκεῖ ἀναβαίνει καὶ
καθίζει, σημαίνει τὸν Χριστὸν ὁ ὅποιος
μετὰ τὴν Ἀνάληψιν ἀνέβη καὶ ἐκάθισεν
ἐκεῖ μετὰ τῆς ἀγίας του σαρκός. Οἱ
Γερεῖς ὅπου στέκουν ἀπὸ τὸ ἕνα μέρος
καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο σημαίνουν τὰ πολυόμ-
ματα Χερουδίμ, καὶ τὰ ἑξαπτέρυγα

Σεραφίμ, καὶ τὰς μυρίας μυριάδας καὶ
χιλίας χιλιάδας τῶν Ἀγγέλων καὶ τῶν
Ἀρχαγγέλων, ὅπου περικυκλοῦσι τὸν
ἄσπεκτον ἐκεῖνον θρόνον, κατὰ τὸν
Προφήτην Δαυιὴλ.

Ὁ Ἄμβων φανερόνει τὸν λίθον τὸν
ἀποκυλισθέντα, ἐπάνω εἰς τὸν ὅποιον
ἰστάμενος ὁ Ἅγγελος ἔλεγεν εἰς τὰς
Μυροφόρους : « Ἰησοῦν ζητεῖτε τὸν Να-^{Μάρ.}
ζαρηνὸν τὸν ἐσταυρωμένον· ἠγέρθη, »
καὶ τὰ ἐξῆς. Ὅλον τὸ Ἅγιον Βῆμα
λαμβάνεται ὡς τύπος τῆς Τρισηλίου
Θεότητος. Τὸ μέσον τοῦ Ναοῦ, σημαί-
νει τὸν οὐράνιον Παράδεισον. Ὁ Νάρ-
θηξ σημαίνει τὸν ἐπίγειον Παράδεισον.

Τὰ Τυπικὰ ὅπου φάλλονται εἰς τὴν
Λειτουργίαν, δηλ. οἱ Δαδιντικοὶ ψαλ-
μοὶ « Εὐλόγει ἡ ψυχὴ μου κτλ. » Αἶνει
ἡ ψυχὴ μου τὸν Κύριον κτλ. » φανερό-
νουσι τὴν ἀποστολὴν τῶν Προφητῶν,
ὅπου πρὸ πολλῶν αἰῶνων ἐκήρυξαν τὴν
ἐλευσιν τοῦ Μεσίου εἰς τὸν Κόσμον.

Οἱ Μακαρισμοὶ φανερόνουσι τὸ κήρυγ-
μα τοῦ Προδρόμου εἰς τὸν λαόν, ἵνα
πιστεῦσωσιν εἰς τὸν ἐρχόμενον.

Ἡ Εἴσοδος ὅπου γίνεται μετὰ τοῦ

Εὐαγγελίου, δηλοῖ τὴν μετὰ σαρκὸς παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ εἰς τὸν Κόσμον.

Τὸ, Ἅγιος ὁ Θεὸς, ὁποῦ ψάλλεται, εἶναι Ὕμνος τῶν Ἀγγέλων. Καὶ θελεῖ νὰ εἰπῆ, ὅτι ἡ Γέννησις τοῦ Χριστοῦ ἦνωσε τὰ ἐπίγεια μὲ τὰ οὐράνια, καὶ ἐκ τούτου ἔμαθαν καὶ οἱ θνητοὶ ἄνθρωποι νὰ λέγουν κάτω εἰς τὴν γῆν, ἐκείνου τὸν ἴδιον Τρισάγιον Ὕμνον, ὁποῦ οἱ Ἄγγελοι ψάλλουσιν ἀκαταπαύστως εἰς τοὺς οὐρανοὺς.

Ὁ Ἀπόστολος, ἤγουν ἡ ἀνάγνωσις τῶν Ἐπιστολῶν, ὁποῦ γίνεται πρὸ τοῦ Εὐαγγελίου, φανερόναι τὴν ἐκλογὴν τῶν Μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ. « Ἐγὼ ἐξέλε-

10. 16. ξάμην ὑμᾶς, » καὶ τοὺς ὁποίους ἔστειλε νὰ κηρύξουν εἰς τὸν Κόσμον τὸ Εὐαγγελίον του.

Τὸ Εὐαγγέλιον ὁποῦ ἀναγνώσκεται εἶναι αὐτὸ τὸ ἴδιον κήρυγμα, καὶ ἡ διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ, ὁμοίως καὶ ὅσα ἐπραξε, καὶ ἔπαθεν ἐπάνω εἰς τὴν γῆν, ἕως τῆς εἰς οὐρανοὺς ἀναλήψεώς του.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΘΕΙΑΣ

ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΜΕΡΙΚΩΤΕΡΟΝ

Υστερον ἀπὸ τὴν ἀνάγνωσιν τοῦ Ἱεροῦ Εὐαγγελίου, ἀρχίζει πλέον νὰ ἐμβαίνει καθ' αὐτὸ εἰς τὴν ὑπόθεσιν του ὁ Ἱερεὺς. Ὄθεν ἀρχίζει νὰ παρακαλῆ τὸν Θεὸν πρῶτον, διὰ τοὺς Πιστοὺς ὁποῦ εἶναι μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ὁμοίως καὶ διὰ ἐκείνους ὁποῦ λείπουν, καὶ ὅλους ὁμοῦ τοὺς λαμβάνει, καὶ τοὺς ἀναφέρει, διὰ νὰ τὸν βοηθήσουν εἰς τὰς θείας δεήσεις του. Ζητεῖ διὰ ἐκείνους ὁποῦ εὐρίσκονται μέσα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, νὰ τοὺς δοθῇ φωτισίς ἀπὸ τὸν Θεόν, νὰ ἦναι καθαρὸς ὁ νοῦς καὶ ἡ καρδιά των· νὰ μὴν ἦναι προσηλωμένοι εἰς τὴν ματαιότητα τοῦ Κόσμου τούτου· ἀλλὰ νὰ ἦναι ριζωμένοι εἰς τὴν ψυχὴν τους ὁ φόδος τοῦ Θεοῦ. Ὑστερα ἀπὸ τὰς πολλὰς δεήσεις ὁποῦ

προσφέρει εἰς τὸν Θεὸν ὁ Ἱερεὺς, ἀρχίζει νὰ ψάλλεται ὁ Χερουβικὸς ὕμνος. Τὸ Ἱερὸν τοῦτο ἄσμα τῆς Ἐκκλησίας, παρακινεῖ ὅλους τοὺς Χριστιανούς, ὁποῦ τὴν ὥραν ἐκείνην σημαίνουν τὰ Χερουβίμ, νὰ ἀφήσουν ὀλότελα ὅλας τὰς φροντίδας τὰς κοσμικὰς, διὰ νὰ ὑποδεχθῶν καθὼς πρέπει, τὸν Βασιλέα ὅλης τῆς Κτίσεως, τὸν ὁποῖον δορυφοροῦσι τριγύρω, ὅλα τὰ οὐράνια Τάγματα. Ταύτου φαλλομένου, περνᾷ ὁ Ἱερεὺς μετὰ τὸν Διάκονον βασιλεύοντες μετὰ σεβασμοῦ τὰ ἅγια Σύμβολα. Καὶ αὐτοὶ τότε εἰκονίζουσι τὸν Ἰωσήφ καὶ τὸν Νικόδημον ὁποῦ ἔφερον ἐπὶ τῶν ὤμων τὸ ζωηφόρον σῶμα τοῦ Κυρίου, διὰ νὰ τὸ κηδεύσουν. "Ὁθεν καὶ ἐμβαίνοντες εἰς τὸ ἅγιον Βῆμα, ὡσάν εἰς τὸν Τάφον τὰ ἀποθέτουσιν ἐπάνω εἰς τὴν ἁγίαν Τράπεζαν. Καὶ ἀκολουθῶν ὁ Ἱερεὺς λέγει καὶ τὰ ἀρμόδια Τροπάρια, ἤγουν, « ὁ Εὐσχήμων Ἰωσήφ, » καὶ τὰ ἐξῆς. Διὰ τοῦτο καὶ ἡμεῖς ὅταν περνοῦν τὰ ἅγια σκύπτοντες εἰς τὴν γῆν τὸν δοξάζομεν καὶ τὸν εὐχαριστοῦμεν, διὰ τὴν πολλὴν ἀγάπην ὁποῦ ἔδειξεν

εἰς ἡμᾶς τοὺς ἀχαρίστους, ὥστε νὰ πάθῃ καὶ νὰ σταυρωθῇ διὰ τὴν σωτηρίαν μας. Ἀκόμη φανερόναι αὐτῇ ἡ Εἰσοδος καὶ τὴν δευτέραν Παρουσίαν τοῦ Χριστοῦ. Καὶ διὰ τοῦτο, εὐχεται ὁ Ἱερεὺς διὰ ὅλους, καὶ λέγει: « Πάντων ὑμῶν μνησθεῖν Κύριος ὁ Θεὸς ἐν τῇ Βασιλείᾳ αὐτοῦ. » Καὶ ἡμεῖς ἀποκρινόμεθα: Ἀμήν· ἤγουν, ἄμποτε! γένοιτο! Βάνωντας δὲ ὁ Ἱερεὺς τὰ ἅγια ἐπάνω εἰς τὴν ἁγίαν Τράπεζαν, τὰ σκεπάζει μετὰ τὸν λεγόμενον Ἀέρα, ὁ ὁποῖος φανερόναι τὴν πλάκα ὁποῦ ἔβαλαν ἐπάνω εἰς τὸ μνήμα· καὶ κλείονται τὰ βημόθυρα, μετὰ τὸ ὁποῖον ἐννοοῦμεν τὰς σφραγίδας τῶν Ἰουδαίων, διὰ νὰ μὴ κλαπῇ τὸ Σῶμα τοῦ Ἰησοῦ. Εἶτα θυμιάζει ὁ Ἱερεὺς, καὶ τὸ θυμίαμα ἐκεῖνο φανερόναι τῶν Μυροφόρων τὰ ἀρώματα. Πλήν ὅλα αὐτὰ εἶναι τύποι καὶ σύμβολα τοῦ Μυστηρίου. Ἡ τελείωσις τῆς φρικτῆς Θυσίας ἀκόμη δὲν ἔγεινεν. "Ὁθεν ἀρχίζει πάλιν ὁ Ἱερεὺς νὰ παρακαλῇ· καὶ μάλιστα τῶρα δέεται καὶ παρακαλεῖ βαθύτερα καὶ τρανώτερα, διότι ἐμβαίνει εἰς τὴν ὑπόθεσίν του. Καὶ πρῶτον

ζητεῖ δια ὅλον τὸν λαόν, πίστιν, ἀγάπην, ὁμόνοιαν, εἰρήνην, καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ ἔπειτα λέγει εἰς τὸν λαόν, πῶς εἶνα χρεῖα νὰ ἔχουν ἀναμεταξύ τους ἀγάπην ἀδελφικὴν, διότι ἔχουν νὰ κάμουν τὴν ὁμολογίαν τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως· καὶ χωρὶς ἀγάπην, ἡ ὁμολογία τῆς Πίστεως εἶναι ἀνωφελής. Ὅθεν καὶ δια σημάδι τῆς τοιαύτης ἀγάπης, ἔκαμναν ὅλοι οἱ Χριστιανοὶ ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἀσπασμὸν ἀναμεταξύ του ἐν φιλήματι ἀγίῳ, οἱ ἄνδρες με τοὺς ἄνδρας, καὶ αἱ γυναῖκες με τὰς γυναῖκας, τὸ ὁποῖον τὴν σήμερον οἱ Ἱερεῖς μοναχοὶ κάμνουν συλλειτουργοῦντες, καὶ λέγοντες: « ὁ Χριστὸς ἐν μέσῳ ἡμῶν. » Ἡ ὁμολογία τῆς Ὁρθοδόξου Πίστεως εἶναι ἀναγκαῖα εἰς ἐκείνην τὴν ὥραν, διὰ τὴν τελείωσιν τῶν θείων Μυστηρίων, ὅπου τότε πλησιάζει νὰ γένη, καὶ μάλιστα διὰ τὴν ἀγίαν Κοινωνίαν. « Ὅθεν καὶ ὁ λαὸς ἀποκρινόμενος εἰς τὴν φωνὴν τοῦ Διακόνου, ἢ τοῦ Ἱερέως εἰπόντος: « Ἀγαπήσωμεν ἀλλήλους, ἵνα ἐν ὁμοσίᾳ ὁμολογήσωμεν. » Λέγει: Πατέρα, Υἱὸν, καὶ Ἅγιον Πνεῦμα, Τριά-

δα ὁμοούσιον, καὶ ἀχώριστον· » φανερόντες ὁμοφώνως ὅλοι δηλαδή, πῶς εἶναι εὐσεβεῖς καὶ Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί. Καὶ εὐθὺς ὁ Διάκονος ἐκφώνως λέγει: « Τὰς θύρας, τὰς θύρας· ἐν σοφίᾳ πρόσχωμεν. » Καὶ εἶναι ἄξιον νὰ φανερώσωμεν τὸ νόημα τοῦ λόγου τούτου, κατὰ τὸν σοφώτατον Εὐστράτιον Ἀργέντην τὸν ἐκ τῆς περιφημοῦ Νήσου Χίου· ἐπειδὴ μᾶς ἄφησε τὴν ἀληθινὴν τούτου ἐξήγησιν γεγραμμένην εἰς τὸ τρίτον τμήμα τοῦ περὶ ἀζύμων θαυμασίου Βιβλίου. Λοιπὸν πρέπει νὰ ἡξεύρωμεν, ὅτι τὸν παλαιὸν καιρὸν, ἀφοῦ μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον εὐγαναν ἔξω ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τοὺς κατηχουμένους, ἤγουν τοὺς ἀβαπτίστους, καὶ τοὺς ἐν μετανοίᾳ, ἀλλὰ εἰς κανόνα ἀκοινωνησίας ὄντας Χριστιανούς, ἔκλειον τὰς θύρας τῆς Ἐκκλησίας, καὶ δὲν εἶχεν εἰς τὸ ἐξῆς κανένας ἐξουσίαν, οὔτε νὰ ἔμβη μέσα, οὔτε νὰ εὐγη ἔξω. Καὶ ἦσαν Διάκονοι διωρισμένοι ὅπου ἐφύλαττον τὰς θύρας. Καθὼς τὸ εὐρίσκομεν ῥητῶς γεγραμμένον εἰς τὰς διαταγὰς τῶν ἀγίων Ἀποστόλων βιβλ. β', Κεφ.

νζ'. « Φυλαττέσθωσαν αἱ θύραι, μή τις ἄπιστος εἰσέλθῃ, ἢ ἀμύητος. Καὶ πάλιν βιβλ. ἡ. κεφ. ια'. Οἱ Διάκονοι ἰστάσθωσαν εἰς τὰς τῶν ἀνδρῶν θύρας, καὶ οἱ ὑποδιάκονοι εἰς τὰς τῶν γυναικῶν, ὅπως μή τις ἐξέλθῃ, μήτε ἀνοιχθῇ ἡ θύρα, καὶ πιστός τις ἦ, κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἀναφορᾶς. » Τοῦτο λοιπὸν τὸ νόημα ἔχει ἐδῶ τοῦ Διακόνου ὁ λόγος· ἦγουν ἐπειδὴ ἔχει νὰ γένη ἡ Ὁμολογία τῆς ἀγίας μας Πίστεως, καὶ εὐθύς κατόπιν ἔχει νὰ ἀκολουθήσῃ καὶ ἡ τελείωσις τῶν θείων Μυστηρίων, παρακελεύεται καὶ φωνάζει τοὺς Διακόνους, ὅπου φυλαττοὺν τὰς θύρας νὰ τὰς φυλάττουν καλῶς καὶ μὲ προσοχὴν πολλήν, διότι ἡ ὥρα εἶναι φασερά, καὶ χρειάζεται ἡσυχίαν ἄκραν. Καὶ διὰ τοῦτο καὶ διπλῶνει τὴν λέξιν λέγων ὡσαύτ' ὅπου σπουδὴν: Τὰς θύρας, τὰς θύρας, ἦγουν τὰς θύρας οἱ Διάκονοι φυλαττέσθωσαν καλῶς· τὸ δὲ ἐξῆς ἀποβλέπει εἰς τὸν λαόν, βάνωντας μέσα καὶ τὸν ἑαυτὸν του καὶ λέγωντας: ἐν σοφίᾳ πρόσχωμεν· ἦγουν νὰ δώσωμεν ὅλην μας τὴν προσοχὴν καὶ τὸν νοῦν,

εἰς τὴν ὁμολογίαν τῆς Πίστεως. Τοῦτο λοιπὸν εἶναι τὸ ἀληθὲς νόημα τοῦ λόγου τούτου. Καὶ ἐπειδὴ ἔπαυσεν ἐκείνη ἡ ἀγία συνήθεια, μὴν ἡξέυροντες ποίας λέγει θύρας ὁ Διάκονος, ἀνοίγουν εἰς μάτην καὶ ἀστόχαστα τὴν πύλην τοῦ ἀγίου Βήματος. Ἐν τούτῳ, ἐπειδὴ ἀπὸ αὐτὰ ὅπου εἴπαμεν, ἐμάθαμεν, ὅτι ἐξ ἀνάγκης εἰς τὸν καιρὸν τοῦτον ζητεῖται ἄκρα ἡσυχία, καὶ διὰ τοῦτο ἐπαυλαριβάνει ὁ Διάκονος: Πρόσχωμεν· δὲν εἶναι ἄξιον νὰ κλαύσῃ τις μετὰ δάκρυα τὴν κατάστασιν τοῦ νῦν καιροῦ, ὅπου μάλιστα ἐκείνας τὰς ὥρας ἡ Ἐκκλησία καταστῆνεται ἕνα ἐμπόριον, καὶ γεμίζει ἀπὸ δόρυδον καὶ σύγχυσιν, ἀπὸ τὸ πλῆθος τῶν ζητιάνων, καὶ τῶν δίσκων: Ὁ ἐλεεινὴ κατάστασις τοῦ καιροῦ τούτου! Ὁ δυστυχία τῆς Ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας! Ὁ ζημία καὶ κόλασις ἀπὸ τὴν πρόφασιν τάχα τῆς ἐλεημοσύνης. Οἱ ἴδιοι ἅγιοι Ἀπόστολοι ῥητῶς λέγουσι καὶ ταῦτα εἰς τὰς διαταγὰς τους βιβλ. β'. κεφ. ιζ'. « Ὁ Διάκονος ἐπισκοπεῖτω τὸν λαόν, ὅπως μή τις ψυθυρίσῃ, ἢ νυστά-

ξη, ἢ γελάση, ἢ νεύση. Χρὴ γὰρ ἐν Ἐκκλησίᾳ ἐπιστημόνως καὶ νηφαλέως καὶ ἐγρηγορότως ἰστᾶναι ἐκτεταμένην ἔχοντα τὴν ἀκοὴν ἐπὶ τὸν τοῦ Κυρίου λόγον. » Καὶ ὅμως φεῦ! πόσαι ἀκατά-
 ταστοι ὁμιλίας, καὶ μέ ποίαν καὶ πό-
 σην ἀδιαφορίαν γίνονται, ἀπὸ ἀνδρας
 τε καὶ γυναῖκας, μὴ συλλογιζομένας
 κατὰ δυστυχίαν ποῦ εὐρίσκονται, καὶ
 εἰς ποίαν φρικτὴν ὥραν ἐξαιρέτως! Ὁ
 τῆς ἀπάτου μακροθυμίας τοῦ Ἁγίου
 Θεοῦ, ὁποῦ μᾶς ὑποφέρει νὰ τὸν ὑβρί-
 ζωμεν μὲ τὰς σκανδαλοποιὰς ὁμιλίας
 μας, ἀκόμη καὶ τὴν ὥραν ὅπῃ ἐρχόμεθα
 διὰ νὰ τὸν δοξάσωμεν, καὶ νὰ λάβωμεν
 τὴν χάριν του. Ἄλλ' ἄς ἔλθωμεν εἰς τὸ
 προκείμενον. Ἀφ' ἧς λοιπὸν κελεύση τὴν
 πρέπουσαν ἡσυχίαν ὁ Διάκονος, ἀναγι-
 νώσκειται μεγάλη τῆ φωνῆ, παρὰ τοῦ
 Προσώτου, ὡς ἐκ προσώπου τῆ λαοῦ,
 τὸ ἅγιον Σύμβολον τῆς Πίσεως, ἦγεν, τὸ
 « Πισεύω εἰς ἓνα Θεόν, » καὶ τὰ ἐξῆς.
 Μέσα εἰς τὸ ὁποῖον περιέχεται ὅλη ἡ
 Πίστις τῶν εὐσεβῶν Χριστιανῶν. Καὶ
 λέγεται Σύμβολον, διότι ὅποιος ὁμολο-
 γεῖ ὅσα εἰς αὐτὸ μέσα περιέχονται χω-

ρὶς νὰ προσθέσῃ, ἢ νὰ εὐγάλῃ ἓνα Ἰω-
 τα, εἶναι Χριστιανὸς Ὁρθόδοξος. Καὶ
 ὅποιος αὐτὰ δὲν ὁμολογεῖ δὲν εἶναι Χρι-
 στιανός. Καὶ ὅποιος τὰ ὁμολογεῖ μὲν,
 ἀλλὰ εὐγάνει, ἢ προσθέτει ὡς καὶ ἓνα
 Ἰῶτα, ἐκεῖνος εἶναι αἰρετικὸς ἀναθεμα-
 τισμένος ἀπὸ ὅλας τὰς Ἁγίας Οἴκου-
 μενικὰς Συνόδους. Τελειώνοντας τὸ Ἁ-
 γιον Σύμβολον, ὁ Ἱερεὺς εὐχεται νὰ ᾔ-
 ναι μὲ τὸν λαὸν τὸν εὐσεβῆ καὶ Ὁρθό-
 δοξον: « ἡ χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰη-
 σοῦ Χριστοῦ, καὶ ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ
 καὶ Πατρὸς, καὶ ἡ κοινωνία τοῦ ἁγίου
 Πνεύματος. » Καὶ ἡμεῖς πρὸς αὐτὸν
 εὐγνωμόνως ἀνταποκρινόμενοι λέγομεν,
 νὰ ᾔναι αὐτὰ τὰ ἴδια καλὰ καὶ μὲ τοῦ
 λόγου του· λέγοντες: Καὶ μετὰ τοῦ
 Πνεύματός σου· διότι καὶ ὁ Ἱερεὺς ὡς
 ἄνθρωπος ἔχει χρεῖαν ἀπὸ τὴν δέησιν
 τῆς Ἐκκλησίας. Ἐπειτα μᾶς λέγει
 νὰ ἀνεβάσωμεν εἰς τὰ οὐράνια τὰς καρ-
 δίας μας, ἦγουν τὸν νοῦν μας: « Ἄνω
 σχῶμεν τὰς καρδίας. » Καὶ ἡμεῖς ἀ-
 ποκρινόμεθα, πῶς κάνομεν ὑπακοήν,
 καὶ καθὼς μᾶς λέγει, εἰς τὸν Κύριον
 καὶ Θεόν μας ἔχομεν τὰς καρδίας μας.

Καὶ πάλιν μᾶς λέγει νὰ τὸν εὐχαριστήσωμεν διὰ τὰς ἀπειροὺς τοῦ εὐεργεσίας, καὶ μάλιστα διὰ τὴν αἰώνιον Σωτηρίαν, ὅπου μᾶς ἐπροξένησεν ὁ Θάνατος τοῦ Μονογενοῦς τοῦ Υἱοῦ: Εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ. Καὶ ἡμεῖς ἀποκριθόμεθα, πῶς εἶναι τοῦτο ἄξιον καὶ δίκαιον, ἤγουν τὸ νὰ τὸν εὐχαριστήσωμεν: "Ἄξιον καὶ δίκαιον ἐστίν· καὶ περισσότερο δὲν πρέπει νὰ λέγωμεν. Καὶ ὁ Ἱερεὺς πέρνωντας τὴν συγκατάθεσιν τοῦ λαοῦ, ἀρχίζει καὶ ἀναγινώσκει μίαν εὐχὴν μυστικῶς, κατὰ ἀλήθειαν Ἱερὰν καὶ φρικωδεστάτην, πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, μετὰ τὴν ὁποίαν τὸν προσκυνεῖ καὶ τὸν εὐχαρισεῖ διηγούμενος τὰ ἐξ ἀρχῆς θαυμάσια καὶ τὰ μεγάλα καὶ ἐξαισία ἔργα ὅπου ἔπραξε διὰ τὸν ἄνθρωπον, ὁμοῦ καὶ ὁ Μονογενὴς τοῦ Υἱός, καὶ τὸ Πνεῦμά του τὸ ἅγιον. Καὶ τέλος πάντων τὸν λέγει, ὅτι τόσον ἠγάπησας Κύριέ μου τὸν Κόσμον σου, ὥστε ὅπου ἔστειλας τὸν Μονογενῆ σου Υἱόν, καὶ ἔγεινεν ἄνθρωπος: « ἵνα πᾶς ὁ πιστεῦον εἰς αὐτὸν μὴ ἀπόληται, ἀλλ' ἔχη ζωὴν αἰώνιον » καὶ

πῶς ἀφ' οὗ ἐτελείωσεν ὅλην τὴν ἔνσαρκόν του οἰκονομίαν, τὴν νύκτα ἐκείνην ὅπου ἔμελλε νὰ παραδοθῆ, ἢ τὸ ἀληθέστερον, ἔμελλεν ὁ ἴδιος νὰ παραδοθῆ θηληματικῶς του, πέρνωντας εἰς τὰς ἀγίας τοῦ χεῖρας Ἄρτον, καὶ εὐλογώντας τον, καὶ κάνωντάς τον κομμάτια τὸν ἔδωκεν εἰς τοὺς Ἁγίους τοῦ Μαθητάς, καὶ εἶπε. Καὶ ἔως ἐδῶ τὰ λέγει μυστικά ὁ Ἱερεὺς πρὸς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα. Ἐπειτα ἐκεῖνα τὰ λόγια, ὅπου εἶπεν ὁ Χριστὸς εἰς τοὺς Μαθητάς του, τὰ λέγει μεγαλοφώνως: « Λάβετε, φάγετε, τοῦτό μου ἐστὶ τὸ Σῶμα τὸ ὑπὲρ ὑμῶν κλωόμενον εἰς ἄφεσιν ἀμαρτιῶν. » Καὶ ἡμεῖς ἀποκριθόμεθα, Ἀμήν· ὅπου θέλει νὰ εἰπῆ, ὅτι τὸ ὁμολογοῦμεν καὶ ἡμεῖς· ναί, οὕτως ἔχει ἡ ἀλήθεια· οὕτως εἶπεν ὁ Χριστὸς εἰς τοὺς Μαθητάς του. Καὶ πάλιν μυστικά, « ὁμοίως καὶ τὸ Ποτήριον μετὰ τὸ δεῖπνῆσαι λέγων. » Καὶ ἔπειτα τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ, μεγαλοφώνως: « Πίε-Ματθ. τε ἐξ αὐτοῦ πάντες, τοῦτο ἐστὶ τὸ Αἷ-ΚΒ. μά μου, τὸ τῆς καινῆς Διαθήκης τὸ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ πολλῶν ἐκχυνόμενον εἰς

Κορ.
Α'. Α'.

ἀφесιν ἁμαρτιῶν » . Καὶ πάλιν ἡμεῖς ὁμολογοῦμεν μὲ τὸ Ἄμην, ὅτι ναι οὕτως ἔχει ἡ ἀλήθεια . Λέγει δὲ ὁ Ἱερεὺς αὐτὰ πρὸς τὸν Θεὸν διηγηματικῶς ἐξ ἀνάγκης, θέλωντας δηλαδὴ μὲ αὐτὰ νὰ φανερώσῃ, ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο τὸ μέγα καὶ φοβερόν, ὅπου ἔρχεται νὰ κάμῃ, ἐκεῖθεν ἔχει τὴν ἀρχὴν, ὅτι δηλαδὴ ἐκεῖνος πρῶτος, ἤγουν ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς οὕτως ἔκαμε καὶ εἶπε τότε εἰς τοὺς Μαθητὰς του, καὶ ὅτι δίδωντάς τους τὸ Σῶμά του καὶ Αἷμά του, τοὺς ἐπρόσταξεν, ὅτι καὶ αὐτοὶ μετὰ ταῦτα νὰ κάνουν τὸ ἴδιον, κατὰ τὸν τρόπον ὅπου ἐκεῖνος ἔπραξε . « Τοῦτο ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν . » Διότι, λέγει, ὅσαις φοραῖς τρώγετε τὸν Ἄρτον τοῦτον, καὶ πίνετε τὸ Ποτήριον τοῦτο, φανερόνετε καὶ ὁμολογεῖτε, πῶς ἐγὼ ἦλθα καὶ ἀπέθανα διὰ τὴν ἐδικὴν σας σωτηρίαν : « Ὅσαις γὰρ ἂν ἐσθήητε τὸν ἄρτον τῆτον, καὶ τὸ ποτήριον τῆτο πίνετε, τὸν ἐμὸν θάνατον καταγγέλλετε » . Καὶ λοιπὸν, ἐπειδὴ ὁ Ἱερεὺς διηγηματικῶς λέγει τὰ Κυριακὰ λόγια, καὶ ἐννοεῖ τὰ τότε ὑπὸ τῆ Χριστοῦ γενά-

Κορ.
Α΄.

Αὐτ.

μένα, δὲν πρέπει νὰ δείχνῃ οὔτε αὐτὸς, οὔτε ὁ Διάκονος, τὸ δισκάριον ἢ τὸ ποτήριον ἐπειδὴ ἀκόμη δὲν ἐμετεβλήθησαν ἕως τότε . Ἀλλὰ μὲ αὐτὰ καὶ τὰ τοιαῦτα δικαιολογούμενος ὁ Ἱερεὺς, πῶς ἀπὸ λόγου του, δὲν ἔρχεται εἰς παρομοίαν πράξιν, λέγει ἀκολουθώντας οὕτως : « Ὅτι διὰ τοῦτο Κύριέ μου καὶ ἡμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ καὶ ἀνάξιοι δούλοι σου, ἐνθυμούμενοι τὴν ἐντολὴν ταύτην ὅπου μᾶς ἄφησεν ὁ Μονογενὴς σου Υἱός, καὶ ὅσα ἔπραξε, καὶ ὅσα ἔπαθε διὰ λόγου μας : « σοῦ προσφέρομεν τὴν λογικὴν ταύτην καὶ ἀναίμακτον λατρείαν, καὶ παρακαλοῦμεν καὶ δεόμεθα καὶ ἱκετεύομεν κατὰπεμφθὲν τὸ Πνεῦμά σου τὸ ἅγιον ἐφ' ἡμᾶς καὶ ἐπὶ τὰ προκείμενα δῶρα ταῦτα . Καὶ παίησον τὸν μὲν Ἄρτον τοῦτον, τίμιον Σῶμα τοῦ Χριστοῦ σου . Τὸ δὲ ἐν τῷ Ποτηρίῳ τούτῳ, τίμιον Αἷμα τοῦ Χριστοῦ σου . Μεταβαλὼν τῷ Πνεύματί σου τῷ Ἁγίῳ . Ἄμην, ἀμην, ἀμην . » Αὕτη εἶναι ἡ εὐχὴ ὅπου μᾶς ἄφησεν ὁ πάνσοφος Ἰωάννης, ὁ Θεὸς Χρυσόστομος, διὰ νὰ τελειώσωμεν μὲ αὐτὴν τὰ Θεῖα Μυστήρια . Τοῦ

δὲ οὐρανοφάντορος Βασιλείου καὶ μεγάλου Διδασκάλου τῆς οἰκουμένης ἡ τελειωτικῆ τοῦ Μυστηρίου εὐχή εἶναι αὐτή: « Διὰ τοῦτο Δέσποτα Πανάγιε, καὶ ἡμεῖς οἱ ἁμαρτωλοὶ, καὶ ἀνάξιοι δούλοι σου, οἱ καταξιωθέντες λειτουργεῖν τῷ Ἁγίῳ σου Θυσιαστηρίῳ, οὐ διὰ τὰς δικαιοσύνας ἡμῶν, (οὐ γὰρ ἐποίησαμέν τι ἀγαθὸν ἐπὶ τῆς γῆς), ἀλλὰ διὰ τὰ ἐλέησου, καὶ τοὺς οἰκτιρμούς σου, οὓς ἐξέχεας πλουσίως ἐφ' ἡμᾶς, προσεγγίζομεν τῷ ἁγίῳ σου Θυσιαστηρίῳ, καὶ προθέντες τὰ ἀντίτυπα τοῦ Ἁγίου Σώματος, καὶ Αἵματος τῆς Χριστοῦ σε, σε δεόμεθα, καὶ σε παρακαλέμεν Ἁγίε Ἁγίων, εὐδοκίᾳ τῆς σῆς ἀγαθότητος, ἐλθεῖν τὸ Πνεῦμά σου τὸ ἅγιον ἐφ' ἡμᾶς, καὶ ἐπὶ τὰ προκείμενα δῶρα ταῦτα, καὶ εὐλογῆσαι αὐτὰ καὶ ἀγιαῶσαι, καὶ ἀναδείξαι τὸν μὲν Ἄρτον τοῦτον, αὐτὸ τὸ τίμιον Σῶμα τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Τὸ δὲ Ποτήριον τοῦτο, αὐτὸ τὸ τίμιον Αἷμα τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τὸ ἐκχυθὲν ὑπὲρ τῆς τοῦ Κόσμου ζωῆς. » Αὐταὶ εἶναι

αἱ ἐπικλήσεις ὅπου χρεωστεῖ νὰ κἀνῃ ὁ Ἱερεὺς, τουτέστιν αἱ δεήσεις ὅπου προσφέρει εἰς τὸν Θεὸν καὶ Πατέρα, διὰ νὰ καταπέμψῃ τὸ ἅγιόν του Πνεῦμα νὰ μεταβάλλῃ τὸν Ἄρτον εἰς τὸ ἴδιον αὐτὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ· καὶ τὸν οἶνον, εἰς τὸ πανάγιον Αἷμα του. Καὶ τούτων λεχθέντων μετὰ τῆς πρεπούσης εὐλαθείας ὑπὸ τοῦ Ἱερέως, πιστεύομεν καὶ ὁμολογοῦμεν ἀδιστακτικῶς, ὅτι ἀληθινὰ καὶ πραγματικῶς ὁ ἄρτος ἔγεινε Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ τὸ κρασί Αἷμα αὐτοῦ τοῦ ἰδίου Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν. Αὐτὰ βεβαιότατα καὶ ὄχι ἄλλα μᾶς ἄφησαν γραμμένα εἰς τὰς Λειτουργίας των, οἱ πάνσοφοι καὶ Πνευματέμφοροι Διδάσκαλοι τῆς οἰκουμένης, διὰ νὰ τελειώσωμεν τὸ Μέγα τοῦτο καὶ φρικτὸν Μυστήριον. Σύμφωνα με αὐτὰ, καὶ σχεδὸν τὰ ἴδια εὐρίσκομεν καὶ εἰς τὰς Λειτουργίας τοῦ Ἀποστόλου Ἰακώβου τοῦ Ἀδελφοθέου, καὶ τοῦ Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου, καὶ τοῦ Μαθητοῦ καὶ γραμματικοῦ τῶν Ἀποστόλων Ἱερομάρτυρος Κλήμεντος. Πλὴν ἡ Καθολικὴ Ἐκκλησία

μοναχὰ τὰ τοῦ Θεοῦ Χρυσοστόμου καὶ τοῦ Μεγάλου Βασιλείου γινώσκει καὶ κοινῶς μεταχειρίζεται, ὡς Κανονικὰ καὶ νόμιμα. Τὰ δὲ ἐκτὸς τούτων, εἶναι ἐφευρέματα νεωτερικὰ, καθὼς μαρτυροῦν τὰ Μεμβράϊνα καὶ χάρτινα χειρόγραφα. Καὶ οὐδὲ ἤξεύρει νὰ εἰπῆ τινὰς τὸν νέον τούτων ἐφευρετὴν. Ὅθεν ὡς νόθα καὶ σκότια, ἔχουσι χρεῖαν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς προνοίας καὶ διορθώσεως. Μετὰ τὴν τελείωσιν τῶν Μυστηρίων, εὐθύς ἐπεύχεται ὁ Ἱερεὺς, τὰ Μυστήρια ταῦτα νὰ γένουν εἰς ἀγιασμόν καὶ σωτηρίαν τῶν πιστῶν, ὅπου μέλουσι νὰ τὰ μεταλάβουν, καὶ ὄχι εἰς κρῖμα, ἢ εἰς κατάκρμα. Διότι εἶπαμεν ἀνωτέρω, ὅτι ἡ μετάληψις τῶν Θεῶν Μυστηρίων, εἶναι ὁ κυριώτατος σκοπὸς τῆς Θείας καὶ Ἱερᾶς Λειτουργίας. Μετὰ ταῦτα μνημονεῦει τῶν κεκοιμημένων, λέγωντας, πῶς τοῦ προσφερόμεν τὴν Θυσίαν ταύτην ὑπὲρ τῶν ἐν πίσει ἀναπαυσαμένων, Πατέρων, Πατριαρχῶν, Προφητῶν, καὶ τῶν ἐξῆς, ὄχι τάχα πῶς ἡμεῖς παρακαλοῦμεν, διὰ τὴν σωτηρίαν ἐκείνων, ἐπειδὴ εἶναι σεσωσμέ-

νοι, ἀλλὰ μάλιστα ὡς μεσίτας καὶ προσευτὰς διὰ λόγου μας τοὺς προβάλλομεν, εἰς ἐκείνην τὴν φρικτὴν καὶ φοβερὰν ὄραν, καὶ διὰ τοῦτο εἰς τὸ τέλος λέγει, ὦν ταῖς ἰκεσίαις, ἐπίσκεψαι ἡμᾶς ὁ Θεός. Καὶ ἐπειδὴ ἡ ἀξία τῆς Κυρίας μας Θεοτόκου, ὑπερβαίνει ἀσυγκρίτως καὶ αὐτὰς τὰς ἀύλους δυνάμεις· καὶ ἡ πρεσβεία της, ὡσάν ὅπου εἶναι Μήτηρ Θεοῦ, εἶναι δραστικωτάτη καὶ ἀπαράγραπτος, διὰ τοῦτο καὶ ἐκφώνως κηρύττει ὁ Ἱερεὺς τὸ ὑπεράγιον, καὶ πανύμνητον ὄνομά της, λέγωντας: «Ἐξαιρέτως τῆς Παναγίας» καὶ τὰ ἐξῆς. Ἦγεν, σοῦ προβάλλομεν Δέσποτα φιλόθρωπε, ὅλης τοῦς Ἁγίους πρεσβευτὰς διὰ νὰ δυσωπηθῆς ἀπὸ τοὺς πεισοὺς δούλους σου νὰ μᾶς ἐλεήσης, ἀλλ' ἐξαιρέτως μάλιστα ἀπὸ ὅλους, σοῦ προβάλλομεν τὴν Παναγίαν τὴν πανάχραντον, τὴν ὑπερευλογημένην καὶ εὐδοξόν Δέσποιναν ἡμῶν Θεοτόκον καὶ Ἁειπάρενον Μαρίαν. Καὶ ἡμεῖς ἔξωθεν ἀίσοντες τὸ χαριτωμένον αὐτῆς καὶ πανσέβαστον ὄνομα, τὴν μεγαλύνομεν, μὲ τὸ Θεόπνευστον ἄσμα ὅπου ἔκαμεν εἰς δό-

ξαν καὶ ὕμνον αὐτῆς, ὁ Ἰερὸς Κοσμᾶς, δηλαδή τὸ, "Ἀξιὸν ἐστίν . . . ἢ μὲ κἀνενα ἄλλο ἀρμόδιον εἰς τὴν ἡμέραν. Τελειώνωντας ὁ Ἰερεὺς τῶν Ἁγίων τὰ τάγματα, μνημονεὺει καὶ τῶν κοινῶς κεκοιμημένων, διὰ τὰ ἔχουσι καὶ ἐκεῖνοι τὴν ἀνάλογον ὠφέλειαν, ἀπὸ τῆν Ἰερωτάτην ταύτην Θουσίαν. Ὅθεν καὶ λέγει διὰ τούτους: «Καὶ ἀνάπαυσον αὐτούς, ὅπου ἐπίσκοπεῖ τὸ φῶς τοῦ πρῶτου σου.» Ὑστερα ἀπὸ τούτους μνημονεὺει καὶ τῶν ζώντων, κατὰ μέρος διὰ καθετὰξιν καὶ ἡλικίαν ἀνθρώπων, ζητῶντας εἰρήνην, ὑγίαν, εὐζωΐαν καὶ σωτηρίαν αἰώνιον. Καὶ ξεχωριστὰ ἐξ ὀνόματος μεγαλοφῶνως ἐν πρώτῃ τάξει, παρακαλεῖ τὸν Θεόν, διὰ τὸν Ἀρχιερέα ἐκάστου τόπου, διὰ τὰ τὸν φυλάττη ὁ Θεὸς εἰς τὸ ποίμνιόν του, εἰρηνεύοντα, ὑγιαίνοντα, καὶ διδάσκοντα τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. Μετὰ ταῦτα παρακαλεῖ τὸν Θεόν, νὰ μᾶς κἀμη νὰ τὸν δοξάζωμεν καὶ νὰ τὸν λατρεύωμεν, ὁμοφῶνως καὶ ὁμοφύχως, ἡγουν χωρὶς σχίσματα καὶ σκάνδαλα. Καὶ τότε μᾶς βεβαίονει, πῶς θέλουσι εἶναι μὲ ἡμᾶς τὰ ἔλεη τοῦ

Μεγάλου Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ἐπειτα εἰς καιρὸν ὅπου ὁ Διάκονος εἰς τὸ μέσον τῆς Ἐκκλησίας, μᾶς διεγείρει νὰ δεηθῶμεν τοῦ Κυρίου, ἀφ' οὗ ἐδέχθη εἰς τὸ ὑπερουρανίον του Θουσιαστήριον τὰ τίμια δῶρα, καὶ νὰ μᾶς καταπέμψη τὴν χάριν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, διὰ τὰ μᾶς καταξιώση νὰ τὰ μεταλάβωμεν· ἐν τσοτούτῳ ὁ Ἰερεὺς παρακαλεῖ μυστικῶς νὰ μᾶς καταξιώση νὰ μεταλάβωμεν τῶν ἐπουρανίων καὶ φρικτῶν Μυστηρίων τῆς Ἱερᾶς καὶ Πνευματικῆς Τραπέζης, μὲ καθαρὰν συνείδησιν, εἰς ἄφεσιν ἀμαρτιῶν, εἰς Πνεύματος ἀγίου Κοινωνίαν, εἰς Βασιλείας οὐρανῶν κληρονομίαν, μὴ εἰς κριμα, ἢ εἰς κατάκριμα, καὶ πλησιάζωντας ἢ ὦρα τῆς Θείας Κοινωνίας, παρακαλεῖ τὸν Θεόν νὰ μᾶς ἀξιώση νὰ τὸν ἐπικαλούμεθα ἀκατακρίτως, καὶ νὰ τὸν ὀνομάζωμεν Πατέρα μας, λέγοντες. «Πάτερ ἡμῶν κτλ. Τὸ ὀποῖον αὐτὸς ὁ ἴδιος Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, τὸ ἐπαράδωκεν εἰς τὴς μαθητάς τς, καὶ λέγεται διὰ τὴς Κυριακῆς εὐχῆ. Καὶ οἱ Πατέρες οἱ Θεοὶ Πνεύμα-

τι άγιω κινούμενοι εδωρίσαν να λέγε-
ται την ώρα ταύτην, επειδή έννοούν
διά άρτον επιούσιον, τον ούράνιον Άρ-
τον, όπου είναι επάνω εις την άγιαν
Τράπεζαν, ότι άρτος επιούσιος λέγεται,
εκείνος όπου τρέφει και συντηρεί την
ουσίαν του ανθρώπου. Διότι βεβαιότα-
τα ο Μυστικός Άρτος της Ίερας Τρα-
πέζης, ήγουν το τίμιον Σώμα και Αίμα
του Κυρίου μας, είναι ο επιούσιος, και
όχι κανένας άλλος. Επειδή ο αίσθη-
τος άρτος, μόνον το σώμα τρέφει και
ζωογονεί, άλλ' όχι και την ψυχήν. Άλ-
λά τούτος, μάλιστα, πρώτον τρέφει
και αγιάζει την λογικήν ψυχήν, και με
ταύτην έντάμα και το σώμα, όθεν σύσ-
σωμοι γινόμεθα με τον Χριστόν, με το
να εσθίωμεν το πανάγιον Σώμα του,
και πίνωμεν το τίμιον Αίμα του. Κα-
θώς πάλιν και η ψυχή μας, ω των πα-
ραδόξων και υπερφυών χαρισμάτων!
γίνεται εν Πνεύμα με την τεθεωμένην
Ψυχήν του Χριστού· και ούτως όλη
του ανθρώπου η ουσία συνίσταται και
τελειούται με τον πανάγιον τούτον Άρ-
τον. Όθεν, επειδή ως είπον, η ώρα

πλησιάζει της Θείας Κοινωνίας, λέγο-
μεν το « Πάτερ ήμών » παρακαλούν-
τες τον Θεόν και Πατέρα μας, και διά
τά άλλα όπου περιέχει, και το περισ-
σότερον, διά να μάς αξιώση του έντως
επιουσίου τούτου άρτου. Και πάλιν
εύχεται μυστικά ο Ίερεύς, να καταδε-
χθή ο Κύριος ήμών Ίησους Χριστός να
μεταδώση με την κραταιάν του χειρα,
το τίμιόν του Σώμα και Αίμα, άμέσως
εις αυτόν τον Ίδιον Ίερέα, και διά μέσς
του Ίερέως, να μεταδώση τα Ίδια, και
εις όλον τον λαόν. « Και καταξίωσον
τη κραταιά σου χειρί, μεταδέναι ήμίν τς
άχράντου Σώματός σου, και τς τιμίου
Αίματος, και δι ήμών παντί τψ λαψ. »

Και εδψ βλέπεις τον Διάκονον, όπου
τυλίγεται σταυροειδώς με το Όράριον,
με το όποιον σχήμα, σημαδεύει την
συστολήν και την ευλάβειαν, όπου πρέ-
πει να έχη κάθε ψυχή, όπου πλησιάζει
εις τα Άγια των Αγίων. Και είναι
Σύμβολον το σχήμα τούτο, των ούρα-
νίων Σεραφίμ. Οί όποιοι, καθως τους
είδεν ο Προφήτης Ησαΐας, έχοντες
καθ' ένας από ες πτέρυγας, με τας δύο

σταυροειδῶς ἐσκέπαζον τὰ πρόσωπα, καὶ μετὰ τὰς δύο τοὺς πόδας, καὶ μετὰ τὰς λοιπὰς δύο πετώντες τριγύρου εἰς τὸν ἄστεκτον θρόνον, ἔφαλλον τὸν Τρισάγιου ὕμνον. Καὶ ὁ Διάκονος λοιπὸν ἐπειδὴ μέλλει νὰ πλησιάσῃ εἰς τὴν φρικτὴν ἐκείνην Θυσίαν, μετὰ τὴν ὁποίαν εὐρίσκεται ἐνωμένη ὅλη ἡ Μακαρία Θεότης, μιμεῖται μετὰ τὸ σχῆμα ἐκεῖνο τὰ Σεραφίμ, καὶ εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν, δίδει καὶ εἰς ἡμᾶς παράδειγμα νὰ ἐτοιμάζωμεν τὸν ἑαυτὸν μας καὶ ἡμεῖς, μετὰ τὴν ἰδίαν συστολήν καὶ εὐλάβειαν. Ἡμεῖς κλινόμεν πρὸς τὰ κάτω τὴν κεφαλὴν, καὶ ὁ Ἱερεὺς πιάνει μετὰ ὄλον τὸν φόβον καὶ τὴν εὐλάβειαν, μετὰ τὰς δύο τριχειράς τὸν ἅγιον Ἄρτον· καὶ ἐκφωνῶντας ὁ Διάκονος τό: Πρόσχωμεν σηκόνει ὑψηλὰ τὸν ἅγιον Ἄρτον, καὶ κάμνωντας σταυροῦ σχῆμα, ἐκφωνεῖ λέγωντας: Τὰ Ἄγια τοῖς Ἁγίοις. Ἡ Ὑψωσις ἐκείνη τῆς ἁγίας Ἄρτος, σημαδεύει τὴν Ἀνάστασιν τοῦ Χριστοῦ, μετὰ τὴν ὁποίαν τὸ τεθραυμένον Σῶμα τῆς Κυρίας μας, ἔγεινεν ἀπαθὲς καὶ ἀφθαρτον, καὶ πλέον δὲν εἶναι παθητὸν καὶ φθαρτὸν, ὡσάν καὶ

πρότερον. Ἡ φωνή: Τὰ Ἄγια τοῖς Ἁγίοις· λέγει, ὅτι τὰ Ἄγια ταῦτα Μυστήρια, δὲν εἶναι διὰ ἀνθρώπους ἀκαθάρτους καὶ ἀμαρτωλοὺς, ἀλλὰ διὰ ἐκείνους ὁποῦ κατὰ τὸ δυνατόν ἔχουσι βίον καθαρὸν καὶ ἅγιον. Καὶ ὅσοι δὲν εἶναι ἄξιοι, πρέπει νὰ στέκουν μακρὰν. Καὶ ἡμεῖς ἔξωθεν ἀποκρινόμεθα, καὶ ἐκεῖνο ὁποῦ εἶναι ἀλήθεια, ὅτι ἓνας μόνος εἶναι ὁ ἀληθινὸς Ἅγιος, ἓνας μόνος Κύριος, Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς δόξαν Θεοῦ Πατρὸς. Ἀμήν. Πάντες δὲ ἡμεῖς ἐν ἐπιτιμίαις. Χάριτι δὲ γινόμεθα καὶ ἡμεῖς μέτοχοι ἁγιότητος ὅτι: « Ἐκ τοῦ ^{10.} ^{16.} πληρώματος αὐτῆς ἡμεῖς πάντες ἐλάβομεν· κατὰ τὸν Εὐαγγελιστὴν. Ἐπειτα βάνωντας τὸν ἅγιον Ἄρτον εἰς τὸ δισκάριον, τὸν διαιρεῖ εἰς τέσσαρα μέρη· καὶ τὰ βάνει σταυροειδῶς εἰς αὐτό· ὅτι ὁ σταυρὸς τοῦ Σωτῆρος ἔσωσε τὸν τετραπέρατον Κόσμον. Εἴπαμεν δὲ, ὅτι ἀφθαρτον ὄντας τὸ Σῶμα ἐκεῖνο, πλέον δὲν πάσχει, ὡσάν καὶ πρότερον. Λοιπὸν, διὰ τί μερίζεται εἰς λεπτὰ μέρη; καὶ ἀποκρίνονται οἱ Διδάσκαλοι, ὅτι ἀληθινὰ δὲν μερίζεται

τὸ Σῶμα, ἀλλὰ τὰ φαινόμενα εἶδη τοῦ ἄρτου. Καὶ τοῦτο εἶναι τὸ Μυστήριον τῶν Μυστηρίων, ὅτι ἄλλο εἶναι, καὶ ἄλλο βλέπομεν. Εἶναι Σῶμα Χριστοῦ κατὰ ἀλήθειαν, καὶ βλέπομεν Ἄρτον. Ὅτι διὰ τὴν ἐδικὴν μας ἀσθένειαν, οὕτω τὰ οἰκονόμησεν ἡ πάνσοφος ἀγαθότης του, καὶ ἀφ' οὗ ὁ ἄρτος ἐμεταβλήθη εἰς Σῶμα Χριστοῦ, καὶ ὁ οἶνος εἰς Αἷμα Χριστοῦ, μετὴν παντοδυναμίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἔκαμε νὰ μένουν τὰ ἐξῶθεν ἰδιώματα τοῦ ἄρτου καὶ τοῦ οἴνου· ἤγγουν τὸ χρῶμα, ἡ μυρωδιά τοῦ ψωμίου καὶ τοῦ οἴνου, ἡ ἔκτασις καὶ τὰ παρόμοια, τὰ ὁποῖα οἱ Θεολόγοι ὀνομαζοῦν εἶδη, καὶ συμβεδηκότα τοῦ ἄρτου καὶ τῆς οἴνου. Διὰ τῆτο λοιπὸν, ἐπειδὴ ἀπαθῶς πάσχει τότε τὸ Κυριακὸν Σῶμα, διὰ τῆτο καὶ ὁ Ἱερεὺς κόπτωντάς το, λέγει: Μελίζεται, καὶ διαμερίζεται ὁ Ἄμνος τῆς Θεᾶς, ὁ μελιζόμενος καὶ μὴ διαιρούμενος, ὁ πάντοτε ἐσθιόμενος, καὶ μηδέποτε δαπανώμενος, ἀλλὰ τοὺς μετέχοντας ἀγιάζων. Ὅθεν καὶ δογματίζει ἡ Ἁγία μας Ἐκκλησία, ὅτι εὐρίσκεται ὁλος ὁ Ἰησοῦς Χριστός

τέλειος, καὶ ὡς Θεὸς καὶ ὡς ἄνθρωπος, ἤγγουν μετὰ τῆς ἀγίας του Ψυχῆς, εἰς κάθε μέρος τοῦ ἀγίου Ἄρτου, ὅσον καὶ ἂν γένη μικρότατον. Καὶ διὰ τῆτο καὶ ἡμεῖς ὅταν πλησιάζωμεν διὰ νὰ δεχθῶμεν τὸν οὐράνιον μαργαρίτην, λέγομεν: Πιστεῦω Κύριε καὶ ὁμολογῶ, ὅτι σὺ εἶ ἀληθῶς ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τῆς ζωῆς, κτ. ὁμολογοῦμεν δηλαδὴ πῶς ὅλον τὸν Χριστὸν δεχόμεθα ζῶντα, καὶ μετὴν πλέον μικρότατον μαργαρίτην. Ἀλλὰ περὶ τούτου ὕστερον· πρὶν τῆς Κοινωνίας λοιπὸν, λαμβάνει ὁ Ἱερεὺς ὕδωρ ζέον, ὁποῦ θέλει νὰ εἰπῇ βρασόν, καὶ τὸ χύνει μέσα εἰς τὸ Ἅγιον Ποτήριον. Τοῦτο τὸ ζέον, κατὰ τὴν γνώμην μερικῶν διδασκάλων, φανερώνει ἐκεῖνο τὸ ὕδωρ ὁποῦ εὐγῆκεν ἐντάμα μετὰ τὸ Αἷμα ἀπὸ τὴν πλευρὰν τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Χριστοῦ, διὰ νὰ φανερωθῇ, πῶς ἐκεῖνη ἡ πλευρὰ ἦτον ζωοποιός, καὶ ζωοποιὸν ὕδωρ ἐξέβλυσε. Τὸ κυριώτερον ὅμως νόημα εἶναι, πῶς ἐκεῖνοι ὁποῦ ἔρχονται εἰς τὰ Θεῖα, πρέπει νὰ εἶναι θερμοὶ κατὰ τὴν πίστιν, καὶ νὰ μὴν ἀμφιβάλλουν παντελῶς εἰς ἐκεῖνα

όπου πέρνουν. Διὰ τοῦτο καὶ λέγει: Ζέσις πίστεως, πλήρης Πνεύματος Ἁγίου. Ἀμήν. Ὅτι ἐκεῖ όπου εἶναι ἔνθερος ἢ πίστις, ἐκεῖ εὐρίσκεται καὶ ἡ χάρις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Καὶ διὰ τὸ ἓνα νόημα, καὶ διὰ τὸ ἄλλο, οἱ Ἱερεῖς πρέπει ἀναγκαιῶς νὰ φροντίζουν, νὰ εἶναι ἀληθινὰ ζέον, τὸ Ζέον, εἰς τρόπον, ὅτι ὁ κοινωνῶν νὰ αἰσθάνεται ζεστὸν ἐκεῖνο όπου λαμβάνει. Καὶ ἂν τοῦτο δὲν ἐπιμελοῦνται, ἃς εἶναι βέβαιοι, ὅτι ἀμαρτάνουν. Μετὰ ταῦτα μεταλαμβάνει ὁ Ἱερεὺς, καὶ ἐτοιμάζεται νὰ μεταλάβῃ καὶ τὸν λαόν. Καὶ ἐδῶ σημειῶνω ἓνα παράγγελμα τῶν Πατέρων μας ἀναγκαιότατον. Ὅτι ἂν ἦναι λαὸς πολὺς, πρέπει νὰ πάρῃ τὴν Ἁγίαν λόγχην, καὶ μετ' αὐτὴν δίπλα νὰ συμμαζώξῃ ἐπιτηδεῖα, ὅλας τὰς μερίδας τῶν Ἁγίων, καὶ τὰς ἄλλας, ἀκόμα καὶ ἐκείνην τῆς Θεοτόκου, εἰς ἓνα μέρος τοῦ δισκαρίου. Καὶ ἔπειτα νὰ κατατρέψῃ εἰς λεπτὰ τὸν ἅγιον Ἄρτον μόνον. Καὶ πέρνωντας τὸ δισκᾶριον ὑψηλά, μετ' τὴν λόγχην νὰ ρίπτῃ μέσα εἰς τὸ Ἅγιον ποτήριον μο-

ναχὸν τὸν ἅγιον Ἄρτον. Καὶ ἔπειτα νὰ βάνῃ τὸν ἀστερίσκον ἀνοικτὸν ἐπάνω εἰς τὸ δισκᾶριον, καὶ νὰ τὸ σκεπάσῃ μετ' τὸ κάλυμμα, διὰ τὸ ἀσφαλέστερον. Τούτῃ ἢ σοφῇ παραγγελίᾳ γίνεται, διότι δὲν εἶναι συγχωρημένον ἀπὸ τὰς μερίδας τῶν ἀνθρώπων, νὰ κοινωνῇ τοὺς Χριστιανούς, ἃς ἦναι καὶ Ἅγιοι. Τὸν παλαιὸν καιρὸν, ἔδιδαν οἱ Ἱερεῖς χωριστὰ τὸ Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, εἰς τὰς χεῖρας τῶν Χριστιανῶν, καὶ χωριστὰ οἱ Διάκονοι ἔδιδαν τὸ ἅγιον Αἷμα ἀμέσως μετ' τὸ Ποτήριον εἰς τὸ στόμα τῶν Πιστῶν. Καὶ μετ' τὸν τρόπον τοῦτον, ποτὲ δὲν ἐγένετο λάθος, νὰ δώσῃ μερίδα ἀνθρώπου, ἀντὶ διὰ Σῶμα Χριστοῦ. Μετὰ ταῦτα διὰ εὐκολίαν ἐφευρέθη ἡ Λαβίς, καὶ ἔπαυσεν ἐκείνη ἡ ἀγία συνήθεια. Ὅθεν πρέπει νὰ κἀνῃ ὁ φρόνιμος Ἱερεὺς τὴν οἰκονομίαν ταύτην διὰ τὸ ἀσφαλέστερον, καθὼς εἴπομεν. Καὶ μετὰ ταῦτα εἰς τὴν Ἁγίαν Πρόθεσιν, ἐκεῖ θέλει βάλῃ μέσα εἰς τὸ Ἅγιον Ποτήριον καὶ τὰ ἐπίλοιπα, ἀφ' οὗ δηλονότι κοινωνήσῃ ὅλον τὸν λαόν, καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας. Ἀφ'

οὐ λοιπὸν κάμη τὴν τοιαύτην ἐτοιμασίαν, ἔρχεται εἰς τὰ Ἅγια Θύρια, καὶ προσκαλεῖ εἰς τὴν Θεῖαν Κοινωνίαν τὸν παρευρεθέντα λαὸν, λέγωντας: « Μετὰ φόβου Θεοῦ, Πίσεως, καὶ ἀγάπης προσέλθετε ἡγουν, ἐπειδὴ, Θεοῦ εὐδοκήσαντος, καὶ τὸ πᾶν ἐνεργήσαντος, ἤρχισαμεν, καὶ εἰς τέλος ἐφέραμεν τὴν ἀνάμνησιν τοῦ Κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, λοιπὸν ἄλλο δὲν μένει, παρὰ ἐσεῖς νὰ ἔλθητε, διὰ νὰ βάλετε καὶ ἐσεῖς ἐκ μέρους σας τέλος εἰς αὐτὴν τὴν θειοτάτην καὶ κοσμοσωτήριον ἀνάμνησιν. Ἴδου ἡ Τράπεζα τῆς ζωῆς ἡτοιμάσται, προσέλθετε. Πλησιάσατε εἰς τὴν πηγὴν τῶν ἀγαθῶν. Γεύσασθε, καὶ ἴδετε, ὅτι Χριστὸς ὁ Κύριος. Ὁ μέγας οὗτος Δεῖπνος. διὰ ἐσᾶς εὐτρεπίσθη. Ὁ μόσχος ὁ ἄμωμος, ὁ ζυγὸν ἀμαρτίας μὴ δεξιόμενος, διὰ ἐσᾶς ἐθυσιάσθη. Λοιπὸν ἔλθετε, γεύσασθε, διὰ νὰ καταλάβετε τὴν ἀπειρόντου χρηστότητα· διὰ νὰ θαυμάσετε τὴν ὑπερβολὴν τῆς φιλανθρωπίας του· διὰ νὰ ἐκπλαγῆτε τὴν ἀμετρὸν του συγκατάβασιν. Πίετε τὸ

Ποτήριον τῆτο τῆς αἰωνίου ζωῆς, διὰ νὰ καταμευσθῆτε ἀπὸ ἓνα οὐράνιον ἔρωτα. Τοῦτο εἶναι ἐκεῖνο τὸ Ποτήριον, διὰ τὸ ὁποῖον ὁ Δαβὶδ προφητεύοντας λέγει πρὸς τὸν Θεόν: « Τὸ Ποτήριόν σε μεθύσκον με ὡσεὶ κράτιστον. Καὶ πῶς ἤμπορεῖς Χριστιανὲ νὰ μὴ μεθύσης, καὶ ὅλως δι' ὅλα νὰ μὴ ἐπαρθῆ ὁ νῆς σε εἰς Θεῖαν ἔκστασιν, καὶ νὰ πάθης μίαν ἀλλοίωσιν κρείττονα καὶ θροπόθητον, ἀπὸ ἓνα τέτοιον Ποτήριον, ὅπου εἶναι γεμάτον ἀπὸ τὴν ἄκραν ἀγάπην τοῦ Πλάστου σου, ὅπου τόσον πολλὰ σε ἠγάπησεν, ὡσεὶ ὅπου φεύγοντα μακρὰν, σε ἐκυνήγησε κατόπιν. Καὶ διὰ νὰ σε γλυτώσῃ ἀπὸ τὴν τυραννίαν τοῦ Διαβόλου, ὅπου σε ἐπλάνθησεν, ἔκαμε χρεῖα νὰ θανατωθῆ ὁ ἴδιος διὰ ἐσένα τὸν ἀποστατήν, διὰ νὰ σε λυτρώσῃ μετὰ τὸ ἴδιον αἷμά του, καὶ νὰ σε καταστήσῃ καὶ συγκληρονόμον τῆς Βασιλείας του; Καὶ ἔπειτα διὰ νὰ σε ἔχη κερδισμένον καὶ εἰς τὸ ἐξῆς ἀσφαλέςτατα, δὲν ἐσάδῃ ὡς αὐτοῦ, ἀλλὰ σὲ ἄφησε κατόπιν τε, αὐτὸ τὸ ἴδιον Σῶμά τε τὸ πανάγιον καὶ θειότατον, καὶ τὸ πολῦτιμον καὶ

Val.
KB.

ἀγιώτατον Αἷμά τε, διὰ τὸν τρώγης
καὶ τὸν πίνης ὄλον παντοτεινὰ εἰς
τὴν παροῦσαν ζωὴν, διὰ τὸ μὲν εἰς
τὸν αἰῶνα ἐκεῖνος εἰς ἐσέ, καὶ σὺ εἰς
ἐκεῖνον, εἰς τρόπον, ὅτι ὁ ἐχθρός σου
Διάβολος νὰ μὴν ἠμπορέσῃ ἄλλην μίαν
φορὰν νὰ σὲ σύρῃ εἰς τὴν αἰώνιον ἀπώ-
λειαν. Πόση χρηστότης; πόση φιλαν-
θρωπία; πόση ἀγάπη εἶναι αὕτη Χρι-
στιανὲ τοῦ Θεοῦ εἰς ἐσένα τὸν πηλόν,
τὸν σκώληκα, καὶ ἐπάνω εἰς ὅλα τὸν
ἐχθρόν του καὶ ἀποστάτην, καὶ τοῦ
Διαδόλου θεράποντα; καὶ κατὰ ἀλή-
θειαν, ἄπειρος, ἀκατανόητος, ἀνερμη-
νευτος, εἶναι αὕτη ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ
πρὸς τὸν ἄνθρωπον. Καὶ ἔντως δι-
καίως ὁ Δαβὶδ λέγει: Τὸ ποτήριόν σου
μεθύσκον με ὡσεὶ κράτιστον. Λοιπὸν
προσέλθετε, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἔλθετε με-
τὰ φόβου Θεοῦ, Πίστεως, καὶ ἀγάπης.
Μὲ φόβου Θεοῦ, ὅτι τὸ φαινόμενον ἐκεῖνο
δὲν εἶναι ἀπλῶς ψωμί καὶ κρασί, ἀλλὰ
πῦρ καταναλίσκον. Καὶ πρέπει ὅσον
εἶναι δυνατὸν, νὰ ἦσαι καθαρὸς ἀπὸ
ἀμαρτίας, μὲ καλὴν μετάνοιαν καὶ ἐξο-
μολόγησιν. Μὲ Πίστιν, ὅτι ἐκεῖνο ὁποῦ

Ψαλ.
ΚΒ'.

βλέπεις ἀληθῶς καὶ πραγματικῶς καὶ
οὐσιωδῶς εἶναι τὸ Σῶμα καὶ Αἷμα τῆ
Γησοῦ Χριστοῦ. Ὅθεν καὶ πηγαίνων-
τας, πρέπει νὰ λέγῃς: Πιστεύω Κύριε
καὶ ὁμολογῶ, ὅτι σὺ εἶ ἀληθῶς ὁ Χρι-
στός ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος, καὶ
τὰ ἐξῆς· εἶδὲ μὴ ἀλλέως, ὅχι μόνου
ἀγιασμόν ἐκεῖθεν δὲν λαμβάνεις, ἀλλὰ
καὶ εἰς κατάκριμα σοῦ γίνεται. Μὲ
ἀγάπην δηλονότι διπλῆν, μίαν πρὸς
τὸν Θεὸν ὅπερ τόσον πολλὰ σὲ ἠγάπη-
σε, καὶ δὲν πρέπει νὰ ἦσαι ἀναίσθητος
καὶ ἀχάριστος εἰς τὴν ὑπερβολὴν τῆς
ἀγάπης του. Ἡ ἄλλη ἀγάπη χρεωθεῖ-
ται εἰς τὸν πλησίον. Διότι ἂν ἔχῃ τι-
νὰς μνησικακίαν πρὸς τὸν ἀδελφόν τε,
τὸν συμφέρει νὰ μὴ πλησιάζῃ ὀλοτέ-
λα. Ἀλλὰ τί νὰ εἴπῃ τινὰς διὰ τὴν
δυστυχίαν τοῦ νῦν καιροῦ; ἀφ' οὗ κρά-
ξη τέτοιας λογῆς ὁ Ἰερεὺς, ἠξέεύρων-
τας, πῶς δὲν πλησιάζει κἀνέννας, εὐ-
δὺς γυρίζει ὀπίσω, ὡσάν νὰ ἔκανε σχῆ-
μα παιγνιδίου· καὶ εἶναι νὰ θαυμάσῃ
τινὰς, πῶς δὲν ἐντρεπόμεθα νὰ λέγω-
μεν ἐκεῖνα ὁποῦ δὲν κάνομεν. Ἦγουν
ἡμεῖς ἔξωθεν λέγομεν, Πληρωθήτω τὸ

στόμα ἡμῶν αἰνεσεώς σου Κύριε, ὅτι ἠξίωσας ἡμᾶς μετασχεῖν τῶν ἀχράντων σου Μυστηρίων, εἰς καιρὸν ὁποῦ οὔτε ἓνας δὲν ἐμετάλαβε. Καὶ ὁ Διάκονος ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος, ἢ ὁ Ἱερεὺς, λέγει: Ὁρθοὶ μεταλαβόντες τῶν Θεῶν καὶ τὰ ἐξῆς. Καὶ ταῦτα τί εἶναι; ὄχι ἄλλο παρὰ μία κενὴ καὶ ἄκαρπος συνήθεια. Μετὰ ταῦτα γυρίζοντας ὀπίσω τὰ ἀχραντα Μυστήρια ὁ Ἱερεὺς, μὲ ἐκεῖνο τὸ γύρισμα εἰς τὴν Ἁγίαν Τράπεζαν, τυπώνει τὴν Ἀνάληψιν. Καὶ διὰ τοῦτο καὶ λέγει: Ὑψώθητι ἐπὶ τρεῖς οὐρανοὺς ὁ Θεὸς καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν ἢ δόξα σου. Καὶ εἰς τὸν ἴδιον καιρὸν καὶ θυμιάζει. Καὶ τὸ θυμίαμα ἐκεῖνο φανερώνει τὴν ἐπίδημίαν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὁποῦ ἦλθε καὶ εὐωδίασε πᾶσαν τὴν οἰκουμένην. Καὶ ἐπειδὴ ἐδῶ λαμβάνει τέλος ὅλη ἡ ἔνσαρκος οἰκονομία, δοξάζει τὸν Θεὸν μυστικῶς καὶ λέγει: Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, καὶ τὸ ἐπίλοιπον ἐκφώνως: Πάντοτε νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων Ἀμήν. Ἐπειτα, ἀφοῦ ὡς εἴπομεν, παρακινήσῃ τοὺς

κοινωνήσαντας νὰ ἀποδώσουν εἰς τὸν Κύριον τὴν πρέπουσαν Εὐχαριστίαν, « ἀξίως εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ, » ἀρχινᾷ καὶ νὰ τοὺς ἀπολύῃ λέγωντας, ἐν εἰρήνῃ προέλθωμεν, καθὼς ἀρχίζοντας ἔλεγεν, ἐν εἰρήνῃ τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν. Πρὶν ὅμως νὰ ἀρχίσουν νὰ φεύγουν, λέγει τὴν ὀσπισθάμβωνον εὐχήν, τὴν ὁποίαν οἱ ἐξηγηταὶ τῆς Θείας Λειτουργίας ὀνομάζουν σφραγίδα, καὶ ἐπίλογον, καὶ ἀνακεφαλαίωσιν τῶν ζητημάτων μας. Καὶ πρέπει νὰ λέγεται εἰς τὸ μέσον τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὄχι εἰς τὴν εἰκόνα τοῦ Χριστοῦ, ἐπειδὴ τὸ νόημά της ἀποτείνεται, ὄχι εἰς τὸν Θεάνθρωπον Υἱόν, ἀλλ' εἰς τὸν ἀναρχον Πατέρα, καθὼς φανερώνεται ἀπὸ τὸ τέλος της. Ὄνομάζεται δὲ ὀσπισθάμβωνος εὐχή, ἐπειδὴ τὸν παλαιὸν καιρὸν ὁ Ἄμβων ἦτον εἰς τὸ μέσον τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ λέγωντας ἔξω τὴν εὐχήν ταύτην ὁ Ἱερεὺς εἶχεν ὀπίσω τε τὸν Ἄμβωνα. Οὕτως ἠκολούθει. Καὶ ἀπὸ τὸ στάσιμον τοῦ Ἱερέως ἔλαβε τὸ ὄνομα. Καὶ ἀγκαλὰ τώρα δὲν εἶναι Ἄμβων, ὅμως εἰς ἐκεῖνον τὸν παλαιὸν

τόπον πρέπει νὰ στέκη ὁ Ἱερεὺς καὶ νὰ ἔχη τὸ πρόσωπόν του ἴσα πρὸς τὸ Ἄγιον Βῆμα. Τὸν παλαιὸν καιρὸν, ὕε-
ρα ἀπὸ τὴν εὐχὴν, ἐδίδετο τὸ ἀντίδω-
ρον, καὶ μετὰ ταῦτα ἐγένετο ἡ ἀπόλυ-
σις. Τώρα γίνονται καὶ τὰ δύο εἰς ἓνα
καιρὸν μὲ ὅλην τὴν ἀταξίαν. Ὅμως
εἰς πολλοὺς τόπους, γίνεται πρῶτον
ἡ ἀπόλυσις· καὶ ὅπωςδήποτε, εἶναι
καλλίτερον. Τὸ ἀντίδωρον τοῦτο πρέ-
πει νὰ ἦναι ἀπὸ τὴν ἰδίαν προσφοράν,
ὅπου εὐγῆκε τὸ Κυριακὸν Σῶμα, καὶ
οὕτως ἔχει χάριν· καὶ διὰ τοῦτο λέ-
γεται ἀντίδωρον· διότι λαμβάνεται
δηλ. τοῦτο ἀντὶ τῶν θείων Δώρων·
διὰ τὴν εὐλογίαν τῆς ἀγίας λόγῃς,
ὅπου δὲ αὐτῆς ἐσταυρώθη. Λέγουσι,
πῶς ἐφευρέθη διὰ τοὺς μὴ κοινωνοῦ-
τας, διὰ νὰ μὴ μένωσι παντάπασι χω-
ρὶς Ἀγιασμόν· τόσον ὅμως διαφέρει
τοῦτο ἀπὸ τὴν Θεῖαν Κοινωνίαν, ὅσον
τὸ γιὰλὶ ἀπὸ τὸ διαμάντι, ἢ ὅσον ἡ
Σελήνη ἀπὸ τὸν ἥλιον, ἢ δὲν ἠξεύρω
τί ἄλλο νὰ εἰπῶ ἀρμοδιώτερον. Με-
τὴν ἀπόλυσιν δὲ τῆς Θεῖας Λειτουργ-
ρίας, βάνω καὶ ἐγὼ τέλος εἰς τὴν ἐξή-

γησιν αὐτῆς, ἀποδίδοντας τὴν πρέ-
πουσαν δόξαν τῷ οὕτως εὐδοκήσαντι
Θεῷ ἡμῶν, νῦν καὶ αἰεὶ καὶ εἰς τοὺς
αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

Τ Ε Λ Ο Σ .

SISMANOCCHIO
MEGARIO